

LATEN WIJ ONS BEKEREN

De Gereformeerde Kerken na “Zuidhorn”:

een oproep tot reformatie

in opdracht van de
Landelijke Werkgroep
Voorlichting Kerkelijke Ontwikkelingen
brochure nr 2

A.P. Bezemer
C. Bezemer
T.L. Bruinius
W. Dijkstra
S. de Marie

Errata verwerkt in digitale versie 1-5-2003

Aan de leden van de Gereformeerde Kerken

*“Bekeert u en wendt u af
van al uw overtredingen
die gij begaan hebt,
van uw weg,
en vernieuwt uw hart
en uw geest.
Waarom toch zoudt gij sterven,
huis Israëls?
Want Ik heb geen welgevallen
aan de dood van wie sterven moet,
luit het woord van de Here HERE;
daarom bekeert u,
opdat gij leeft.”
(Ezechiël 18: 30b-32)*

I. INLEIDING

Na de Generale Synode van Zuidhorn

De Generale Synode van Zuidhorn is voorbij. Het is een heel bijzondere synode geweest. Een belangrijke synode. Belangrijk voor de toekomst van onze Gereformeerde Kerken. Op deze synode is gesproken en besloten over een groot aantal zaken waarover in de kerken verdeeldheid bestaat. De besluiten van “Zuidhorn”, zo schreven we in een vorige brochure (*Om trouw te zijn*, LWVKO, 2002), zouden beslissend zijn voor de koers van de Gereformeerde Kerken. Gaan we een Gode welgevallige richting of kiezen we een weg die vooral bepaald wordt door de mens met zijn eigen ideeën? Dat was toen de grote vraag richting de aanstaande synode van Zuidhorn.

Nu de synode afgesloten is kunnen we de balans opmaken. Heeft de synode oog gehad voor de moeiten en bezwaren die op haar tafel werden neergelegd? Heeft de synode oog gehad voor en zich verzet tegen de verkeerde invloeden in de Gereformeerde Kerken? Heeft de synode (opnieuw) de antithese, de strijd tussen vrouwenzaad en slangenzaad, in rekening gebracht bij haar

oordelen? Heeft de synode de wil en de moed gehad verkeerde tolerantie, mens-gericht denken en onbijbelse compromissen af te wijzen? Is de synode de kerken opnieuw voorgegaan op de weg van de Here? Heeft de synode, op dit belangrijke kruispunt in de ontwikkeling van onze Gereformeerde Kerken, de juiste weg gekozen, om zo trouw te zijn?

Verkeerde weg

Met teleurstelling en verdriet moeten we vaststellen dat de synode er niet in is geslaagd de goede weg te vinden. In bijna alle in geding zijnde zaken heeft de synode de lijnen, die op de synoden van Berkel en Leusden waren ingezet, bevestigd en doorgetrokken. Vrijwel alle van de meer dan duizend (!) ingebrachte bezwaarschriften en adhesiebetuigingen zijn geheel verworpen. Voor de in de bezwaarschriften getekende moeiten en bezwaren, met bijbelse argumenten gefundeerd, heeft de synode onvoldoende oog gehad. Een confrontatie met bijbelse gegevens wordt bij veel besluiten niet teruggevonden. Op verschillende plaatsen in de toelichtingen bij synodebesluiten wordt gesuggereerd dat de activiteiten van bezwaarde broeders en zusters, zowel in hun eigen gemeenten, als op meerdere vergaderingen, onnodig vertragend hebben gewerkt en geleid tot grote verdeeldheid. De zgn. “bezwaarden” worden door de synode dan ook met zoveel woorden opgeroepen om nu maar eens op te houden met kritiek en zich neer te leggen bij de genomen besluiten, om zo de vrede te bewaren.

Bekering noodzakelijk

Zo is de nood in onze Gereformeerde Kerken alleen maar toegenomen. Als Gereformeerde Kerken bevinden we ons in een buitengewoon diepe crisis. Met verdriet en teleurstelling moeten we dat constateren. Terugkeer op de gekozen weg is nog mogelijk. Maar het is wel “vijf voor twaalf”. Verschillende zaken zijn nu al meerdere keren behandeld. Volgens het geldende kerkrecht kunnen die zaken niet opnieuw aan de orde gesteld worden. Ook heeft de synode van enkele besluiten uitgesproken dat deze zaken betreffen die niet het belang van alle kerken raken en daarom niet door hen geratificeerd hoeven te worden. Nu vallen daar ook zaken onder, die juist brede onrust in de kerken hebben opgeroepen, waarover publiek gediscussieerd is en waar vele kerkleden zich bij betrokken weten! Zijn de besluiten

over de zondag en de zondagsrust, en de viering van het Heilig Avondmaal door onze legerpredikanten, ook geen zaken waar alle kerken verantwoordelijk voor zijn?

De verkeerde koers is bevestigd. Voor veel besluiten is de weg naar beroep afgesneden. Hoe dan nu verder? Bekering, ja terugkeer naar de eerbiedige gehoorzaamheid aan heel Gods Woord en de belijdenis van de Kerk, is beslist noodzakelijk. Maar in welke weg?

Verantwoordelijkheid

De diepe crisis in onze Gereformeerde Kerken beperkt zich niet tot een (groot) aantal concrete kerkelijke of theologische kwesties. Het betreft veel breder en dieper de gereformeerde leer (o.a. in Kampen) en het gereformeerde leven. We noemen de prediking, de erediensten, de liturgie en de tucht, ook het gezag en het functioneren van de belijdenis, de leer van de kerk, het gezag van de Schrift en Gods geboden, Schriftkritiek, maar ook het functioneren van de gemeenschap der heiligen, het leven in het verbond en het zien van de antithese.

Dit brede verval tekent zich niet in alle gemeenten en in alle opzichten even scherp af. Daarom zouden sommigen zich misschien minder aangesproken weten. Maar ook met betrekking tot het brede gereformeerde leven zijn we verantwoordelijk voor elkaar. We zijn immers in het kerkverband door de Here aan elkaar verbonden. Bovendien heeft het brede verval alles te maken met de synodebesluiten. Het één grijpt in het ander en is mede bepalend voor het feit of wij kerk van de Here Jezus Christus blijven (NGB artikel 29). De synodebesluiten bepalen de koers van de kerken. De koers van onze gemeenten.

En daarin ligt een heel duidelijk verband met ons eigen geestelijk welzijn en met dat van onze broeders en zusters. Allen worden we nu voor indringende vragen gesteld: hoe willen we de Here dienen, hoe serieus willen we zijn geboden nemen, hoe sterk willen we beseffen dat wij, zondaars, zonder het hoog houden van de geboden van de Here verloren zijn?

Waarheid

In dit alles gaat het om de waarheid. De waarheid van Gods Woord. Bij het bewaren van die waarheid gaat het ten diepste om het recht en de eer van God zelf. In onze tijd is het niet meer “netjes” om te geloven in en vast te houden aan absolute

waarheden. Waarheid is wat jij, als persoon, voor waar houdt. Die waarheid mag je aan een ander niet opleggen. Dat er een waarheid is die boven persoonlijke beleving uitgaat wordt niet meer geaccepteerd. In de kerkelijke besluitvorming en in ons kerkelijk leven en samenleven (bijv. in de ethiek, in de vragen over hoe je moet leven voor de Here) zien we dat terug. De bijbelse antithese, de strijd tussen vrouwenzaad en slangenzaad, tussen aan de ene kant de kerk en aan de andere kant wereld en valse kerk, wordt ingeruild voor de synthese: meerdere meningen, meerdere versies van de “waarheid” kunnen naast elkaar bestaan. In de opkomst van de zgn. narratieve prediking zien we, naast de norm van Gods Woord, de norm van ons persoonlijk inzicht en onze persoonlijke beleving. We willen elkaar meer ruimte geven. En zolang “ik” die ruimte krijg in de kerk gaat het nog wel (of gaat het juist) goed. En het onvoorwaardelijk recht van God op zijn kerk en op het hart van zijn kinderen wordt, wellicht niet met de mond, maar zeker in de praktijk, ontkend. Van “pijler en fundament der waarheid” (I Tim. 3: 15) wordt de gemeente een discussie-instituut. Het is nieuw, het is de postmoderne beleving van de eeuwwisseling, en tegelijk is het oud, de oudste zonde van de mens, die graag aan God gelijk wilde zijn, om zelf te bepalen wat goed en kwaad is. Onze praktijk wordt daardoor norm in plaats van Gods Wet. Dat is de diepste achtergrond van het verval in de kerken.

Maar: “Tot de wet en de getuigenis! Voor wie niet spreekt naar dit woord, is er geen dageraad.” (Jes. 8: 12)

Weg tot reformatie door terugkeer

Zoals gezegd is bekering en reformatie dringend noodzakelijk, willen we als kerken van Christus in Nederland een toekomst hebben. Reformatie door terugkeer: terug naar een leven in volledige onderwerping aan Gods Woord. Terugkeer in ons persoonlijk leven en terugkeer in ons leven als Kerk van Christus. Van eigen “ik” weer terug naar Hem, die de weg is, de waarheid en het leven.

In het vervolg van deze brochure willen we de dringende noodzaak laten zien van die bekering. We bespreken de achtergronden van het verval in de Gereformeerde Kerken, een aantal verkeerde besluiten van de synode, we willen kijken naar wat de Schrift zegt over onze houding in deze crisis, en naar

belijdenis en kerkgeschiedenis, en tenslotte de ernst van de crisis aangeven en een mogelijke weg tot terugkeer wijzen.

*“Laten wij onze wegen doorzoeken
en doorvorsen
en ons bekeren tot de Here.
Laten wij met de handen
ons hart opheffen
tot God in de hemel:
Wij hebben overtreden
en zijn weerspanning geweest –
Gij hebt niet vergeven.”*
(Klaagliederen 3: 40-42)

Wanneer Gods volk verkeerde wegen kiest en zich van die wegen niet bekeert, dan geeft de Here dat volk over aan zijn zonden. Dan treedt Gods oordeel in werking: de kandelaren worden weggenomen. Geve de Here zelf dat die laatste woorden van klaagliederen 3: 42 voor onze Gereformeerde Kerken geen werkelijkheid worden.

(NB: Waar in deze brochure sprake is van Gereformeerde Kerken worden bedoeld de Gereformeerde Kerken in Nederland zoals het laatst in generaal synodaal verband bijeen in Zuidhorn, 2002/2003, postaal ook wel aangeduid met (vrijgemaakt).

II. ACHTERGRONDEN

II. 1. KERKELIJK LEVEN EN GELOOFSLEVEN

II. 1. 1. INLEIDING

De huidige tijd is een tijd waarin de kerk tot de rand van de samenleving is teruggedrongen: er is op grote schaal afval van de levende God. Ook zijn er in deze westerse wereld met zijn welvaart veel verleidingen voor de kinderen van het verbond. In Gods Woord wordt de laatste bedéling gekenmerkt als een tijd van oorlog van de satan, de draak, met de kerk, het nageslacht van de vrouw “die de geboden van God bewaren en het getuigenis van Jezus hebben” (Openb. 12). Daarom schrijft de apostel Petrus: “Het einde aller dingen is nabijgekomen. Komt dus tot bezinning...” (1 Petr. 4:7vv). Leer en leven naar Gods Woord, een vertrouwelijke omgang met de Here in het verbond, dit alles vraagt ook om de goede strijd ten einde toe te strijden. Dan mag er zelfs verblijding zijn naarmate Gods kinderen deel hebben aan het lijden van Christus (2 Petr 4:13). Want zo leeft Gods kerk met blijdschap, maar zeer waakzaam, zich vasthoudend aan de waarheid, toe naar de wederkomst van de Here Jezus Christus, het hoofd van de Kerk.

In dit overzicht is een situatieschets gegeven van leer en leven in de Gereformeerde Kerken in Nederland anno 2002, getoetst vanuit de opdracht:

“Geliefden, vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten, of ze uit God zijn; want vele valse profeten zijn in de wereld uitgegaan.” (1 Joh.4:1).

Zodat de Here tot ons als Gods Kerk kan zeggen:

”Omdat gij het bevel bewaard hebt om Mij te blijven verwachten, zal ook Ik u bewaren voor de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken hen die op de aarde wonen. Ik kom spoedig; houd vast wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme.”(Op. 4:10,11)

II.1.2. PREDIKER EN PREDIKING

Een belangrijk kenmerk van de kerk van Jezus Christus is de volle verkondiging van het Goddelijke Woord, de zuivere prediking van het evangelie (NGB artikel 29). Juist in deze tijd heeft de kerk een krachtige prediking zeer nodig om waakzaam te zijn en stand te houden. De inhoud van deze verkondiging is Gods Woord, zij predikt de Christus en richt zich tot de kerk van vandaag met Gods beloften van genade en Gods verbondseis. De basis van deze schriftuurlijke prediking wordt gevormd door exegetische van het betreffende schriftgedeelte in samenhang met het geheel van de Schriften en de geschiedenis van het heil. Daarbij zal de prediker rekening houden met de actuele situatie van de voortdurende strijd tussen slangenzaad en vrouwenzaad. Dit vraagt van de prediker dat hij de gemeente goed kent maar ook de bedreigingen die de wereld en het eigen vlees heden ten dage vormen. Zo zal hij vertroosten, bemoedigen en onderwijzen, maar ook vermanen. Zo wordt Gods Woord actueel gepredikt met bevel tot geloof en bekering. Zo is de prediker werkelijk gezant van onze Here Christus, de koning van de Kerk. Zo kan de preek ook werkelijk verkondiging zijn van het levende en krachtige Woord van God, dat tegelijk scherper is dan enig tweesnijdend zwaard dat diep in ons hart doordringt en overleggingen en gedachten schift (Hebr. 4:12,13).

Onzekerheid

In een tijd waarin publiek door predikanten betekenis en inhoud van de eeuwenoude belijdenis van de kerk worden gerelativeerd, blijkt ook de prediking aan zeggingskracht te hebben ingeboet. Er wordt door sommige predikanten openlijk verwoord dat hun geloof een lappendeken is, samengesteld uit de boodschap van allerlei niet gereformeerde theologen. De zekerheid van aloude waarheden is voor hen verdwenen. Deze herders en al de herders die zich in dit opzicht met hen verbonden voelen, missen hierdoor de basis om de gezonde leer van de Gereformeerde Kerken aan hun schapen te verkondigen en alles te verwerpen wat strijdt met de volkomen leer van de verlossing. Hoe kunnen zij de kudde voeden en op de rechte weg leiden? Hoe kunnen zij gezanten zijn van Christus, alsof Christus door hun mond de

gemeente vermaant en in Christus' naam haar vraagt zich met God te verzoenen, naar 2 Kor. 5:18-20?

Vaak blijkt de prediker dan ook zijn persoonlijke mening te geven in plaats van met Goddelijk gezag te prediken. Er wordt dan niet verkondigd vanuit de zeggingskracht: "zo zegt de Here".

De hoorder in beeld

Ook een te sterke gerichtheid van de prediking op de hoorder gaat ten koste van die Goddelijke boodschap. De laatste jaren is er vanuit de theologische opleiding in Kampen steeds meer nadruk gelegd op het aansluiten op de denk- en belevingswereld van de gemeente. In plaats van het prediken van de roeping tot het dienen van de Here en de weelde en troost van die roeping, wordt heel vaak telkens weer de hoorder en zijn heil centraal gesteld en als uitgangspunt genomen. Heilshistorische prediking wordt gezien als kenmerk van de eerste periode na de vrijmaking en wordt als 'intellectualistisch' en 'rationalistisch' bestempeld. Men vindt dat hier teveel het denken een rol speelt en te weinig het hart. Het centraal stellen van het grote werk van de Here, die zijn Kerk door alle moeiten en beproeving heen leidt naar de eeuwige heerlijkheid: dat gaat teveel over de hoofden van de gemeente heen, vindt men. Niet meer de nauwkeurige exegese, het nauwkeurig nagaan van wat er precies staat in Gods Woord, waarbij de grondtekst wordt gebruikt en Schrift met Schrift wordt vergeleken, is uitgangspunt voor het maken van een preek. Onze studenten theologie wordt liever geleerd dat de predikant allereerst start met een *persoonlijke meditatie* over de tekst.

Narratieve prediking

Dat het vertrekpunt van de prediking steeds minder gelegen is in de roeping van de predikant om als dienaar van het Woord dat Woord te verkondigen, krijgt een uitwerking in de zogenaamde narratieve prediking. In deze vertellende 'prediking' wordt de inhoud niet meer geheel beheerst door **Gods eigen schriftwoorden, maar geeft de predikant een verhaal, vaak fantasie, over iets, wat de Here in zijn wijsheid aan ons in de Bijbel niet geopenbaard heeft. Dat betekent dat de prediker meent dat we niet genoeg hebben aan wat de Here in zijn**

Woord heeft laten optekenen. Het betekent dat we in de preek een bepaalde boodschap van de predikant te horen krijgen. Zo ontstaan preken waar de Schriften nauwelijks meer open gaan. Eigen verhalen en associatieve beelden nemen de plaats in van het heerlijke Evangelie aan het volk van het verbond. Zo is in veel gemeenten armoede ontstaan aan de levende woordverkondiging: de inhoud van de prediking van de Zender wordt verlegd naar de hoorder en naar het creatieve denken van de prediker. Soms wordt een tekst bij een boodschap gezocht, waarbij de bijbel hooguit wat illustratief materiaal aanlevert. Met name gebeurt dit in de zogenaamde themadiensten. Zo kunnen we een preek te horen krijgen over het Nederlands Bijbel Genootschap.

Exegese en diepgang worden vaak verdrongen door het toeleggen op 'eenvoud'. De mensen mogen niet 'afhaken'. Zo worden schatten in Gods Woord onbenut gelaten. Het komt tot een 'infantilisering' van Gods Woord: een sterke neiging om alles op kinderniveau te brengen. Of men richt zich geheel op al of niet aanwezige buitenstaanders. Hierbij komt het schriftuurlijke aanspreken op de verantwoordelijkheid van de ouderen ook verder niet in beeld.

Christus en Die gekruisigd

In veel preken wordt de tekst niet ingebed in het geheel van de context, het schriftgedeelte waarin de tekst staat, en in het geheel van de Schrift. Dan ontstaan preken die nadrukkelijk exemplarisch zijn: in de beschreven gebeurtenis wordt dan een direct voorbeeld gezien voor ons leven; hierbij wordt vaak verzuimd om de tekst te zien in het heilshistorische verband: het grote plan van God. Ook kan het zijn dat een preek verengd wordt tot een aantal activistische aanwijzingen voor de praktijk van het leven. Waar aan de ene kant zoveel bezwaar gemaakt wordt tegen het vermeende "móeten" uit de Wet des Heren, wordt aan de andere kant het "moeten" van een bepaalde wijze van praktische levensheiliging sterk opgedrongen. De beleving van de mens krijgt ook vaker een rol toegemeten voor de zekerheid van het geloof: men moet als christen dan naar zijn eigen leven kijken, naar wat God in dat leven deed!

Steeds vaker wordt er in sommige gemeenten gepreekt zonder dat Christus in de preek voorkomt! Ook wordt de verhouding met God de Vader wel gepreekt los van de Here Jezus. Hierdoor is er geen sprake meer van verkondiging en bediening van de verzoening. Terwijl toch onze Here Christus en zijn werk centraal moet staan in de verkondiging. Een ander Evangelie kennen we niet. (Gal. 1: 3, 4 e.v.a.). Zo wordt in de Gereformeerde Kerken de kern van het Evangelie vaak verzwakt waardoor de gelovige mens weer op zichzelf wordt terug geworpen.

Antithese en geloofsstrijd

Afstemming en aanpassing aan de hoorder leiden ertoe dat de norm van de Schrift niet meer onverkort en met klem gepredikt wordt, maar aan de praktische haalbaarheid wordt aangepast. Tegenover het idee van 'normatief idealisme' (het is idealistisch om onder alle omstandigheden aan de norm vast te houden) wil men rekening houden met de zondeval en de gebrokenheid van deze wereld. Het woord en het begrip antithese worden niet vaak meer gebezigd. Zich strikt willen houden aan de geboden van de Here wordt ook in de prediking gemakkelijk verbonden met wetticisme of krampachtigheid (dit zou een kenmerk zijn van de eerste periode van na de Vrijmaking). *"Met vreze en beven uw behoudenis bewerken".....* Wat klinkt deze tekst nog maar zelden door in de prediking. Het gemoed moet worden gestreeld en niet in de crisis van het evangelie worden gebracht.

Er is veel nadruk op de genade, zonder dat ook vanuit de beloften en de verbonds dreiging de eisen van het verbond duidelijk worden gepredikt. De eis van het verbond lijkt weggestreept te moeten worden tegen de genade. Het is niet meer de tijd van het 'moeten' maar van het 'mogen', wordt beweerd. Belofte en eis worden uit elkaar getrokken en zelfs tegenover elkaar gesteld en er wordt voorbijgegaan aan de schriftuurlijke waarheid dat het juist Gods belofte is dat we door de kracht van de Heilige Geest aan zijn eis mogen en kunnen gehoorzamen. In de prediking raken Gods toorn en verbondswraak buiten beeld. Door deze eenzijdige prediking ontstaat een voedingsbodem voor een vorm van verbondsautomatisme in een geseculariseerde wereld, waarin de kerkleden steeds verder vervreemd raken van de antithese naar

de Schriften. De kerkleden krijgen in veel preken nauwelijks voeding om de goede strijd van het geloof te strijden. Zo is t.a.v. het vierde gebod van de Here, het zevende gebod van de Here en de levensheiliging de prediking vaak misleidend of mist de oproep tot geloof en bekering die de Here vraagt voor al zijn geboden. Waar klinkt nog de oproep tot eerbiedige en radicale geloofsgehoorzaamheid, die ook het snijden in eigen vlees vraagt?

Het goede gevoel

De Kerk van Christus in haar strijd om zelfs alle begin van dwaling te weren is nauwelijks onderwerp voor Woordverkondiging. Het aanwijzen van het adres van de Kerk van Jezus Christus temidden van veel kerkgenootschappen die zich ten onrechte kerk noemen, vindt amper plaats. Prediking over broederliefde en liefde tot de naaste, waarin de oproep tot onderling vermaan en vurige aansporing ontbreekt, mist de zo nodige actualiteit. Ze verdampt in horizontalistische toepassing waarbij ieder een goed gevoel moet krijgen. Door al dit afwijken van de rechte prediking wordt het onderscheidingsvermogen van de leden van Christus' Kerk afgestompt en wordt nagelaten om via volle Woordverkondiging de kerk te bouwen. Het gevolg is vervlakking, lauwheid en kerkaftbraak.

II. 1. 3. SACRAMENTEN

Wij leren in onze belijdenis (H.C. zondag 25-30, NGB artikel 33) dat Christus door Zijn Geest zijn kerk begiftigt met de sacramenten om het geloof te versterken. Het geloof dat Hij bewerkt door de verkondiging van het Woord bevestigt Hij door doop en avondmaal. Dat ons volkomen heil rust in het enige offer van Christus wordt ons eerst in het evangelie geleerd en vervolgens bekrachtigd telkens wanneer wij deze sacramenten gebruiken. God heeft ze gevoegd bij het Woord van het evangelie, vanwege ons onverstand en de zwakheid van ons geloof. Zo wordt het heil, waaraan Hij ons deel geeft, door God bekrachtigd door deze zichtbare tekenen en zegels.

Het teken verzelfstandigd

Nu staan in de Gereformeerde Kerken een juist gebruik van de sacramenten onder druk: Bij de doop wordt het teken van Gods verbond door Liedboekgebruik een verkeerd zelfstandig accent gegeven: alsof het teken van het water zelf een magische betekenis heeft. Ook wordt in de bewuste liedboekliederen bij de doop een verkeerd verbonds-automatisme ingezongen: “en niemand rukt ze uit Zijn hand” (LB 335). De oproep aan de ouders en de bondeling om nu vanuit de beloften de goede strijd te strijden ontbreekt in dit lied.

Heilige gemeenschap

Het Heilig Avondmaal, dat ingesteld is tot versterking van het gepredikte Woord, gaat door invoering van het *ordinarium* in de orde van dienst een oneigenlijke plaats krijgen: het avondmaal wordt nu hoogtepunt van de eredienst. Hierdoor wordt de prediking weggeschoven van haar centrale plaats. Daar komt nog iets bij: waar het voorleven in openbare zonden zoals bij eedtscheidingen, wordt geduld, wordt in veel gemeenten door ontbreken van de tucht het avondmaal ontheiligd. Het opgeven van onschriftuurlijke liederen tijdens de avondmaalsviering verstoort het eendrachtig loven van de Here, omdat het de gemeenschap der heiligen verbreekt.

Waar het avondmaal gevierd gaat worden zonder de eenheid van de kerk van Jezus Christus, zoals gebeurt met leden van andere kerkgenootschappen in crisisgebieden, wordt de tafel ontheiligd.

II. 1. 4. TUCHT

Het derde kenmerk van de kerk van Jezus Christus is de tucht. Artikel 29,30 en 32 NGB, en antw. 85 H.C. leren dat de kerkelijke tucht een onmisbaar instrument is voor de instandhouding van Gods kerk. De kerk dient de zonden te bestraffen en de zondaar te vermanen om zich te bekeren. De herders krijgen de tucht door God aangereikt om allen te doen blijven bij de gehoorzaamheid aan God. Het boek Richteren leert ons wat er gebeurt als er geen tucht is: ieder doet wat goed is in zijn eigen ogen. De Here wil een heilig volk, omdat Hij heilig is. Hoe is het gesteld in de Gereformeerde Kerken met deze sleutel tot het koninkrijk der hemelen?

Tuchteloos is liefdeloos

In veel gemeenten is van een schriftuurlijk hanteren van de tucht geen of nauwelijks sprake. Op openbare onbeleden zonden zoals wegblijven van de zondagse eredienst, echtscheiding, overspel door ongeoorloofde tweede huwelijken, buitenechtelijke gemeenschap en homosexualiteit wordt in veel gevallen geen tucht geoefend. Tucht wordt in kerkelijke papieren in veel gevallen gezien als 'het plaatsen van iemand onder de wet', en als 'disproportioneel handelen' (zie deputatenrapport echtscheiding). Men moet volgens deze gedachten, ook bij onbeleden openbare zonden, eerder naast iemand gaan staan in de (eventuele) groei van zijn of haar geloof. Het niet toepassen van de tucht door toelaten aan het avondmaal, wil immers nog niet zeggen dat de kerkenraad iemands gedrag goedkeurt (besluit Generale Synode Zuidhorn inzake echtscheiding). Hoe strijdt dit met ons avondmaalsformulier m.b.t. nodiging en terugwijzing. Dit denken leidt tot tuchteloosheid en is juist liefdeloos naar de betrokkenen en de gemeente toe, daar er onbeleden zonden blijven waarover de Here Zich vertoort. Uit Gods Woord weten we dat bij dit handelen de toorn van de Here de hele gemeente kan treffen. (Mal. 2: 13-17)

II. 1. 5. EREDIENSTEN EN LITURGIE

De erediensten zijn de hoogtepunten op de dag des Heren, de rustdag aan Hem gewijd. Naarmate wij de dag van Christus' wederkomst zien naderen moeten wij elkaar nog meer aansporen, om de erediensten te bezoeken. En wel omdat Christus zelf zijn kerk, zijn bruid, roept. In de eredienst staat God zelf in het middelpunt. Hij ontmoet ons in het verbondsgesprek. Hij is aan het Woord d.m.v. schriftlezing en Woord-verkondiging. De dienaar van het Woord verkondigt als gezant van Christus met gezag het Woord van God. Ook de groet, de zegen en de wet zijn Gods Woord. Als amen op dat Woord van God mag de gemeente ook weer Gods woorden op de lippen nemen. Ook in haar geloofsbelijdenis en in haar lied moeten het woorden zijn als van God! Die heiligheid vraagt God van Zijn kinderen in dit verbondsgesprek. Bij het gebed wijst de Here ons de weg hoe wij moeten bidden. Dit alles is slechts mogelijk in Christus, onze middelaar. Zo mag deze ontmoeting God welgevallig zijn. Zo

bewerkt God door Zijn Geest in ons het geloof, de lof en de aanbidding. Zo kan de eredienst in het teken staan van de verlustiging in God en in diens grote daden van Schepping en Verlossing. God staat daarin centraal bij de kerk van Jezus Christus, die op weg is naar de dag van de wederkomst van haar Heer en Heiland.

Centrale rol van het Woord

Er is de laatste jaren in onze Gereformeerde Kerken een trend die steeds meer zichtbaar wordt, dat in plaats van de centrale rol van God en Zijn Woord, in de erediensten de gelovigen zelf een centrale rol toebedeeld krijgen bijv. door het zingen van (vrije) liederen. Hierbij zal de ambtelijke verkondiging van het Woord van God steeds meer worden verdrongen. Lieder met dubbelzinnige of verwerpelijke inhoud gaan de Psalmen van haar eeuwenlange onbetwiste plaats in de eredienst verdringen; deze liederen dienen zelfs ter vervanging van de verkondiging van Gods Woord.

Dit heeft te maken met een nieuwe visie op de liturgie waarbij niet alleen Gods Woord en de ambtelijke verkondiging ervan centraal staan, maar ook de niet-ambtelijke verwoording ervan door aanvechtbare teksten van derden. In deze teksten staat meestal het goede gevoel centraal en wordt de geloofsstrijd in verbonds-gehoorzaamheid, de door God gewilde antithese, de toorn van God en de diepe betekenis van Christus' zoenoffer tekort gedaan. Het 'goede' gevoel van geloofsbeleving krijgt zo de overhand boven het eerbiedig beamen van het gelezen en gepredikte Woord. Het vervolg van deze subjectivistische visie waarbij de beleving van de gelovige steeds meer op de voorgrond moet staan, wordt zichtbaar in het invoeren van muziek of beeldende kunst en drama in de eredienst.

Rituele beleving

Ook zal het invoeren van het zgn. ordinarium een extra, meer ritueel belevingselement, zoals dat bekend is in de Roomse eredienst, toevoegen. In dit ordinarium spelen lofzangen een grote rol in een heiligingsritueel, waarin we ons als het ware zelf reinigen in de loop van de kerkdienst. In een opgang, een tocht naar het hemelse, gaan mensen voorwaarts om bij God te komen. Daarin moet het gedenken en beleven van Christus' offer

in de avondmaalsviering het hoogtepunt van de eredienst worden. Hoe worden hierin ook niet de beleving, de eigen activiteit van de gelovige en de mystieke ervaring een hoofdrol toegemeten. Wat is (was) de gereformeerde eredienst niet veel en veel rijker, waar de Heilige Geest door de verkondiging van het Goddelijke Woord het geloof in ons hart werkt en zo de toegang opent of sluit tot het koninkrijk der hemelen (H.C. zondag 25, 31). Het avondmaal is daarbij tot versterking van dat geloof gegeven, maar is geen doel of hoogtepunt van de eredienst in zichzelf. De genoemde liturgische vernieuwingen leiden ons af van Gods Woord in het verbondsgesprek van God met zijn gemeente, ten gunste van de (mystieke) beleving en activiteit van de gelovige. Dit komt ook naar voren in de speciale themadiensten en kindernevendiensten, en recent ook in de zgn. jeugddiensten, waaronder “God Fashion”. De erediensten worden hierbij niet meer gezien als de ontmoeting van God met Zijn verbondsgemeente. Groepen gelovigen moeten speciale aandacht krijgen door aanpassing van vorm en inhoud van boodschap en liturgie. De mens en zijn behoefte staan voorop. Deze mens kan er vervolgens, zonder ambtelijke vermaning, steeds meer voor kiezen om de bijeenkomsten na te laten, wanneer hij of zij deze behoefte zo voelt. De kerkdiensten worden op zondagmiddag in veel kerken steeds leger.

II. 1. 6. FUNGEREN VAN DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN

In de gemeenschap der heiligen hebben alle gelovigen persoonlijk gemeenschap met de Here Christus, die zijn schatten en gaven schenkt; ze hebben dit als leden van de kerk ook samen. De belangrijkste gave die Christus ons als zijn Kerk schenkt is de gave van de Heilige Geest. Vanuit het éénsgeestes zijn in de Geest zal ook een ieder zijn gaven tot nut en heil van de ander binnen de gemeenschap der heiligen moeten en willen gebruiken. Het betekent bijvoorbeeld in tijden van geestelijke en kerkelijke moeiten en verschillen, dat je samen worstelt bij het licht van Gods Woord om de wil van de Here te ontdekken. Het ambt aller gelovigen dient er zo op gericht te zijn, dat in de onderlinge contacten de eenheid in de waarheid wordt gezocht in onze levenshouding en de inhoud van ons geloof. Hierdoor kunnen wij als gemeenschap in gehoorzaamheid naar onze Here

Christus toegroeien (Ef. 4). Dàt is wat de kerk in de laatste bedeling nodig heeft want dat maakt haar sterk en maakt bovendien buitenstaanders jaloers. Dan tonen wij dat de Heilige Geest in ons werkt.

Eendrachtig strijden en loven

Hoe fungeert de gemeenschap der heiligen? Vaak wordt er bij ziekte nog wel naar elkaar omgezien, maar hoe staat dat bij kerkelijke of geestelijke moeite? In veel gemeenten blijkt het niet goed mogelijk om de bezwaren die leven tegen kerkelijke ontwikkelingen te bespreken. Kerkelijke ontwikkelingen worden niet binnen de gemeenschap gezamenlijk besproken en getoetst. Kerkenraden willen niet naar de bezwaarden luisteren, hun bezwaren, mondeling of schriftelijk ingebracht, niet bespreken. Men wil er vaak eenvoudigweg niet van weten, de moeiten en zorgen niet delen. Men zit in het principiële denken niet meer 'op dezelfde golfengete'. We verstaan elkaar dus niet meer. Beroep op de Schrift leidt niet tot een gezamenlijke worsteling om de wil van de Here te doorgronden. Men is niet genegen om bij bezwaren tegen het zingen van verkeerde liedboekliederen, deze liederen weg te laten uit de eredienst. Zo worden veel erediensten ontlusterd door het ontbreken van eendrachtige lofzang.

Bezorgdheid en bezwaard zijn over afwijking van de waarheid wordt gezien als bemoeizucht en moeilijk doen. In de prediking worden bezwaarden soms (in meer of minder bedekte termen) aangesproken als wetticisten, fanatici, bemoeials, zwartkijkers. In een hoofdartikel in het weekblad *De Reformatie*, jaargang 78, 4 jan. 2003, krijgen ze het predikaat opgeplakt van 'rechtse extremisten', die alsmaar tegen de kerk blijven trappen. De bezwaarden staan alleen met hun moeiten terwijl broeders en zusters zich aan hen ergeren. Soms wordt hen nadrukkelijk op de mogelijkheid gewezen maar uit de kerk te vertrekken! De gemeenschap der heiligen is opgebroken.

II. 1. 7. FUNCTIONEREN VAN DE BELIJDENIS

Alle belijdende kerkleden en met name degenen die in het bijzondere ambt staan hebben met hun jawoord in feite onder ede verklaard, dat zij zich zullen houden aan de leer van de kerk zoals samengevat in de drie formulieren van enigheid. Binnen de kerk mogen en moeten we elkaar dus houden aan dit jawoord dat tegenover God en de gemeente is uitgesproken. De grote waarde van deze belijdenisgeschriften is door de eeuwen heen gebleken: ze waren dienstbaar in de grote reformaties van de kerk. De Vrijmaking bracht de kerken de winst van een weer geloven en belijden van de schriftuurlijke waarheid over de kerk, zoals neergelegd in de artikelen 27-32 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Deze reformatie werkte dóór en het geloof, dat de kerk de krachtcentrale is voor het hele leven, werd in praktijk gebracht in het oprichten van gereformeerde organisaties op allerlei terrein. Met name kreeg in het onderwijs de band met de kerk weer gestalte, doordat door het brengen van grote offers op grote schaal gereformeerde scholen werden opgericht.

Alle begin van dwaalleer weren

Maar men ging deze winst steeds meer geringschatten en die 'doorgaande reformatie' afwijzen. De oorzaak daarvan was dat men het eenvoudige en Schriftuurlijke belijden omtrent de kerk inruilde voor een schema waarin het oude zuurdeeg weer wordt opgepakt van de pluriformiteit van de kerk en de onzichtbare kerk. In veel spreken en schrijven over de kerk van Jezus Christus functioneren de artikelen 27-29 niet of niet goed. Een 'ware kerk gedachte' wordt als 'typisch vrijgemaakt' door velen aan de kant geschoven. Bij veel spreken en schrijven over kerkelijke eenheid wordt de waarheid ten onder gehouden. De opdracht van de Here om te strijden tegen (alle begin van) dwaalleer wordt in veel schrijven en spreken onderdrukt. Men ziet in de voortschrijdende schriftkritiek en andere dwalingen in andere kerkgenootschappen (Christelijke Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken) geen belemmering in de weg naar eenwording. Ook in de samenwerking bij georganiseerde evangelisatie-activiteiten krijgt zo de oude pluriformiteitsgedachte opnieuw gestalte.

Het aanspreken op de binding aan onze belijdenis functioneert vaak niet meer bij kerkenraad en andere kerkelijke vergaderingen, bij eigen broeders en zusters, of bij de pers die voorlichting in onze gezinnen verzorgt.

Toenemende moeite hebben predikanten ook met de belijdenis over de Goddelijke voorzienigheid (H.C. zondag 10) in de prediking.

II. 1. 8. DE OPLEIDING TOT DIENAAR DES WOORDS

Deze opleiding tot dienaar des Woords wordt als geschenk van God aan zijn kerken vanouds gedragen door de kerken. De kerken moeten erop kunnen rekenen dat de docenten met name trouw zijn aan hun gegeven jawoord aan Gods Woord, de belijdenis en de kerkenorde. Het bewaren van de waarheid op deze school heeft zeer grote invloed op het trouw blijven van de Gereormeerde Kerken aan Gods Woord. Het is van het grootste belang dat de kerken waakzaam blijven over de geestelijke kwaliteit van de opleiding.

Tent zonder fundament

Meerdere uitspraken en publicaties van verschillende docenten aan de Theologische Universiteit in Kampen veroorzaakten echter ernstige twijfels over deze trouw van de school.

Docent drs. C.J. Haak stelt in zijn boek *Kerk in de 21e eeuw* dat de kerk zich volledig op evangelisatie moet storten. Héél de Schrift zou daarop wijzen. De kerk heeft dit al eeuwen verkeerd verstaan door zich vooral op haar inwendige bouw en verdediging te richten. In een activistische benadering vergeet hij de typering voor de Kerk van de nieuwe bedeling uit Gods Woord: die de geboden van God bewaren en het getuigenis van Jezus Christus hebben. Het onderwaarden van de noodzaak om waarheid tegenover dwalingen te bewaren is dé grote misser in zijn boek. Een argeloosheid die dodelijk kan zijn voor de rechte evangelisatie. Deze docent liet zich zelfs ontvallen dat de kerkbanken maar de kerk uit moeten (waar de gemeente in zit om Gods Woord te horen!) om plaats te maken voor open gesprekplekjes (waar de mens met zijn ideeën het woord neemt). Docent dr. C.J. de Ruijter introduceerde de preekvoorbereidingsgroepen en de preekmethode die een inhoudelijke accent-verschuiving teweegbracht in de prediking in de richting van de persoonlijke beleving van de prediker en in de richting van de hoorder. In deze methode begint de preekvoorbereiding met meditatie n.a.v. de gekozen tekst, in plaats van exegese

(nagaan wat er precies staat). Ook de narratieve prediking werd in Kampen geïntroduceerd, leidend tot het domineren van de eigen creatieve inbreng van de prediker.

Verhalen over Schepping en zondeval

Publicaties uit Kampen van achtereenvolgens drs. K. van Bekkum en drs. J.J.T. Doedens nemen afstand van de zintuiglijke waarneembaarheid en historische correctheid zoals die in het begin van Gods Woord als begin van de geschiedenis is geopenbaard. In de publicatie van drs. van Bekkum (opgenomen in *Geloven in zekerheid*, TU-bezinningsreeks 1, Barneveld 2002) werd openlijk de uitspraak van de Generale Synode van Assen 1926 bekritiseerd. In de publicatie van drs. Doedens (opgenomen in *Woord op schrift*, Kok Kampen 2002), een uitwerking van een aan de Theologische Universiteit opgestelde doctoraalscriptie, stelde deze de historiciteit van (de volgorde van) de scheppingsdagen in Genesis 1 ter discussie. Hiervoor in de plaats geeft hij een literaire beschouwing over de schepping als een thema, ingegeven door de Israelitische sabbatsweek! Hierin volgt drs. Doedens dezelfde argumentatie als de Christelijke Gereformeerde prof. dr. B.J. Oosterhoff in zijn door de Gereformeerde Kerken als dwaalleer aangemerkte uitleg van Gen. 2 en 3. Dit is dus (een begin van) schriftkritiek en had daarom nooit gepubliceerd mogen worden. Bovendien wordt in dit schrijven de door God zelf gezegende en geheiligde sabbatdag, die volgde op zijn 6 scheppingsdagen tekort gedaan.

Metaforen en voorbeelden

Docent drs. A.L.Th. de Bruijne is mede-auteur van het rapport echtscheiding en daarmee medeverantwoordelijk voor de daarin geïntroduceerde nieuwe manier van bijbellezen, waarbij de gemeente het recht mag krijgen om Gods geboden voor ongeldig of voor niet van toepassing te verklaren. Verder voerde hij recent in *Woord op schrift* het pleidooi om de schriftwoorden toch vooral binnen hun eigentijdse context te lezen en daarnaast meerdere schriftpassages metaforisch – overdrachtelijk- te lezen. Ook in historische schriftgedeelten kunnen overdrachtelijke oftewel symbolische zaken zijn ingeweven. Bijbelgedeelten als Gen. 1, 2 en 3 zouden beter als literaire tekst, dus als verhalen, gelezen kunnen worden. De in deze verhalen verwoorde feitelijkheid kan zich dan in werkelijkheid beslist anders voltrokken hebben. Wat

door geschiedschrijvers in Gods Woord gezegd wordt, is volgens deze benadering dus lang niet altijd precies zo gebeurd.

Ook Gods geboden moeten van hun letterlijke betekenis worden ontdaan. Geboden van de Here krijgen van drs. De Bruijne dan meer de functie van richtinggevers dan dat ze letterlijk genomen norm zijn. Het navolgen van Christus, het leven naar de stijl van het koninkrijk, komt zo in mindering op de normatieve kracht van deze verbondswoorden van de Here. Al deze filosofische redeneringen nemen een ruimere afstand tot Gods verbondswoorden.

(Meer over de achterliggende theorie in *Blijft in mijn liefde*, zie info achterin deze brochure).

Goddelijke inspiratie

De Goddelijke inspiratie van Gods Woord is in Kampen niet langer veilig. Drs. De Bruijne verdedigt dat allerlei menselijke factoren zoals volkstradities, mythologisch materiaal en onvolkomen geschiedenisbronnen de tekst van Gods Woord meebepalen. De Goddelijke leiding zou dáárin tot uiting komen dat auteurs zo integer mogelijk (!) omgaan met deze materialen. Zo integer mogelijk: wat blijft deze inspiratieleer steken in het menselijke vlak! Een dergelijke redenering komt in strijd met wat de Heilige Schrift zelf zegt over het Auteurschap van de Schrift, namelijk het werk van de Heilige Geest en de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift (o.a. 2 Petr.1:21).

De curatoren van de Theologische Universiteit in Kampen hebben de opdracht om namens de kerken toezicht te houden op het bewaren van het fundament in Kampen. Zij hebben onlangs de recente publicaties van drs. De Bruijne in het boek *Woord op schrift* beoordeeld. Hun unanieme conclusie in hun officieel gepubliceerde persverslag is echter dat de uitgangspunten van drs. De Bruijne van wezenlijk belang zijn en dat het alle steun verdient wanneer in deze lijn wordt doorgewerkt. Ze vragen hier Gods zegen voor. In de curatoren zijn de kerken medeverantwoordelijk voor het aanmoedigen van dwaling en schriftkritiek in de Gereformeerde Kerken, en in de opleiding van onze toekomstige herders.

Lappendeken

Ook docent prof. dr. M. te Velde stelde in een krantenartikel dat wij af moeten van een gebodsethiek, waarbij geboden worden

opgelegd. De door God aan ons geschonken Psalmen hebben in zijn ogen geen meerwaarde boven de dichtwerken van liedboekliederen of andere eigentijdse liederen: hij ziet die laatste graag in honderdtallen ter beschikking komen voor de eredienst. Pas afgestudeerde predikanten typeren hun samengestelde geloofsleer als een lappendeken, waarin vele niet gereformeerde theologen hun inbreng hadden.

De studentenvereniging is onlangs opengesteld voor studenten die niet behoren tot de Gereformeerde Kerken. Wat we overhouden is een opleiding die een groot risico oplevert, namelijk dat de student zijn trouw aan de gezonde leer en dus zijn geloof kan verliezen! Het is vrijwel onvermijdelijk dat de opleiding predikanten oplevert die niet gereformeerd zijn gevormd.

II. 1. 9. TOERUSTING EN LEVENSCHEILIGING

Door de Vrijmaking werd de kerk zich weer bewust van levensheiliging op alle terreinen van het leven. Bij deze heiliging bleek ook het grote belang van het lid zijn van het lichaam van Christus. Vanuit de visie "het leven is één" zijn er ter toerusting van de gelovigen gereformeerde organisaties tot stand gekomen op veel terreinen van het maatschappelijke, politieke en sociale leven. Ook het gereformeerd onderwijs werd vanuit deze gedachte opgebouwd in zijn vele geledingen. Er kwam zelfs een eigen krant, het Gereformeerd Gezinsblad, die de zo broodnodige voorlichting gaf voor het gewone dagelijkse leven. Zo was men elkaar tot een hand en een voet met de voeding uit de kerk van Christus. Zo stond men antithetisch in de wereld met de wapenen van het geloof. Zo werden ook zending en evangelisatie bedreven. De kerk een licht op een kandelaar, een zoutend zout. Dat wordt juist ook bewerkt door de levensheiliging van de kerkleden, die Gods wil doen (zie Matt. 5).

Samen aan het ene front?

Binnen de kerken ontstond echter rond de jaren tachtig een ontwikkeling, die steeds verder afvoerde van de bovengenoemde levensheiliging en doorgaande reformatie. Deze ontwikkeling stond met name onder invloed van het *Nederlands Dagblad*, als voortzetting van het *Gereformeerd Gezinsblad*. In 1982 werd getracht bij de abonnees instemming te krijgen voor een

koerswijziging met betrekking tot 'pagina 2'. De bedoeling was tweeërlei uitgave van deze pagina te vervaardigen: één voor de gereformeerde abonnees en één voor de niet-gereformeerde. Die tweede versie zou dan berichten uit allerlei kerkgemeenschappen en groepen moeten brengen. In vergaderingen, die op allerlei plaatsen in het land gehouden werden, wezen de abonnees in grote meerderheid deze plannen af. Toch zette de hoofdredacteur, gesteund door zijn mederedacteurs en het bestuur, de koerswijziging door. Ditmaal bleven de abonnees buiten spel. Wel werd in de kerkelijke pers gewaarschuwd tegen deze koerswijziging, maar dat mocht niet baten. In een artikel in 1983 *Samen aan het ene front* betoogde de toenmalige hoofdredacteur, drs. J.P. de Vries, dat we als gereformeerden met andere christenen aan één en hetzelfde front staan. We moeten dan ook eerder appèleren dan confronteren en daarom samenwerken.

In de discussie werd opgemerkt dat dit getypeerd moet worden als een frontverkorting en dat daarmee het antidoperse front van de reformatie werd verlaten. Terwijl toch steeds meer die doperse geest zich vandaag openbaart en een gevaar wordt voor de kerken. Immers, zo werd toen al opgemerkt, we krijgen in toenemende mate te maken met het minachten van de ambtelijk georganiseerde kerk als krachtcentrale voor de strijd der geesten. En verder met 'interkerkelijke' kringvorming, individualistische vroomheidbeleving, het inperken van Gods Woord tot een aantal orthodoxe kernwaarheden, een ziekelijke hang naar religieuze ervaringen, de verwerping van de kinderdoop en de hang naar de sekte met haar 'overdoop', de Israëlcultus. Achter die invloeden werken satanische machten en die moeten weerstaan worden.

Dat was in 1986 een rake, zelfs profetische typering en vandaag moeten we zeggen dat deze nog steeds en zelfs méér dan toen, van toepassing is.

Strijd der geesten

In 1985 begon de stichting *Woord en Wereld* dan ook met de uitgave van brochures, omdat 'een zorgwekkende teruggang' moest worden geconstateerd 'op het punt van de principiële voorlichting in de huidige strijd der geesten'.

Intussen ging het ND verder op de ingeslagen weg. Als eerste gereformeerde organisatie werd de koers principieel verlegd. De

band aan de kerk als krachtcentrale ook voor het perswerk werd losgemaakt en de krant werd 'interkerkelijk'! De gereformeerde krant, die terecht als dochter van de kerk werd gekarakteriseerd en die zoveel betekend had in het verleden, ook voor de bewaring van de kerk in de jaren zestig, werd een voorloopster van de deformatie van het gereformeerde leven.

De ene na de andere gereformeerde organisatie verbrak de band met de kerk. Dit proces van secularisatie verliep vrijwel geruisloos – stapje voor stapje. Inmiddels wordt het leven in kerk en maatschappij niet meer als een eenheid aanvaard. Verenigingen werden opengesteld voor mensen van buiten de kerk, het gereformeerde karakter van het Gereformeerd Gezinsblad (nu ND) werd opgegeven, gereformeerde politiek werd opgeofferd aan een fusie met anderen die de gereformeerde leer niet (onverkort) belijden. Recent werd ook de gereformeerde identiteit van het onderwijs prijsgegeven door een landelijk besluit tot openstelling van gereformeerde schoolverenigingen voor niet-kerkleden. Dit alles vloeit voort uit een visie op de kerk die afwijkt van wat we in NGB artikel 27-29 belijden. Zo ontstaat er toenemende ruimte voor de invloed van dwaling in denken en leven van kerkleden. 'Het leven is één' wordt maar al te waar, nu het gedachtengoed via krant en gereformeerde organisaties de kerk is binnengebracht.

Consumentisme

Waar nu ook in de prediking het scherpe wetsonderricht ontbreekt, zien wij hoe gemakkelijk de secularisatie met zijn consumentisme onbelemmerd grip krijgt op het denken en leven van verbondskinderen. Voorbeelden zijn het buitenechtelijke seksuele leven, het aanvaarden van onschriftuurlijke echtscheidingen en ongeoorloofde tweede huwelijken, het volop meedoen met goddeloze cultuur en muziek, het verregaand accepteren van homosexualiteit, de ontheiliging van de zondag, het verdringen van bijbelstudie door consumentisme. Kortom de dwaalleer mist ook op het persoonlijk geloofsleven zijn uitwerking niet: het zicht op het verbond, de kerk en de eenheid van de kerk is verduisterd, het zicht op de heiliging naar Gods wil en Gods geboden versluierd. Hoe staat het met het recht en de eer van God?

II. 1. 10. FUNCTIONEREN VAN HET KERKRECHT

De Vrijmaking bracht als winst dat de gereformeerde opvattingen over kerkrecht weer hun rechtmatige plaats kregen. Met name tegenover de machtsaanmatiging door de synodes in de tijd vóór de Vrijmaking werd teruggegrepen op de gereformeerde beginselen van kerkrecht. In de strijd van de Vrijmaking is over die gereformeerde kerkrechtelijke beginselen brede voorlichting gegeven in allerlei publicaties.

Deze gereformeerde kerkrechtelijke beginselen houden in dat het de kerken zijn die het agendum van een synode bepalen. Een synode heeft niet het recht zaken te behandelen, die niet door de kerken op haar agendum geplaatst zijn.

Bovendien behoren de kerken geruime tijd voordat de synode bijeenkomt in staat gesteld te worden te oordelen over de rapporten en voorstellen die bij de samenroepende kerk ingediend worden. De kerken kunnen dan hun oordeel daarover geven, dat in de kerkelijke weg of rechtstreeks aan de synode bekend gemaakt wordt. Bovendien kunnen de kerken in de keuze van haar afgevaardigden rekening houden met hun standpunt over de zaken die op de synode aan de orde komen.

Deputatocratie

We constateren nu afwijking van de gereformeerde kerkrechtelijke opvattingen. Ook deze winst van de Vrijmaking blijkt te worden verwaarloosd. De laatste jaren is het aantal deputaatschappen drastisch toegenomen, hoewel de kerken daar vaak niet om gevraagd hadden en verschillende synodes eigenmachtig voor allerlei zaken deputaten gingen benoemen. Daarbij komt dat de deputaten steeds meer dirigerend optreden in plaats van dienend en adviserend.

Ook brengen zij steeds meer rapporten en voorstellen op de synode, die de kerken niet van tevoren gezien hebben en waarover zij ook geen oordeel hebben kunnen vormen.

In plaats van eerst te besluiten over de ontvankelijkheid van deze stukken, worden zij zonder meer door de synode behandeld. Vanuit de kerken komt nauwelijks nog kritiek op deze handelwijze.

II. 2. ACHTERLIGGENDE GEEST

Over de brede linie

Hoe komt het toch dat over zo'n brede linie de geloofsgehoorzaamheid en de liefde in de kerken is aangetast? Waar ligt de bron van deze deformatie in de kerken? Hoe komt het dat het denken zo verduisterd is geworden dat de waarheid ten onder wordt gehouden, dat ze vermengd wordt met de leugen en dat ook daardoor de broederliefde is verkild? Deze vragen dringen zich temeer op omdat wij als kerken in de éérentwintigste eeuw naast het Woord van de Here en de belijdenisgeschriften van de kerk ook een lange kerkgeschiedenis kennen. En juist uit die geschiedenis kunnen we toch leren dat de kerk telkens weer dwaling en afval heeft moeten weerstaan. Dat ze bruid van Christus is, betekent niet dat ze dat automatisch blijft als ze gaat meedoen met de wereld. Als ze niet meer gehoorzaam blijft aan haar Heer in de antithese met de wereld, maar zoekt naar het compromis, de synthese met de wereld. Als zij eigenwillig gaat bepalen hoe zij de Here wel denkt te kunnen dienen. Als ze wat verwerpelij is voor de Here, goed praat. Als ze hen de mond snoert die opkomen voor de eer van God. In de geschiedenis van de kerk hebben meermalen gelovigen de conclusie getrokken dat ze moesten luisteren naar wat de Here hen in zo'n situatie beval: "Gaat uit van haar, mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen." Die kerk is dan verworden tot een valse kerk. Heel de Bijbel is vol van waarschuwingen tegen eigenwillig optreden, wanneer de mens zich verheft tegen God, ondanks de dekmantel van godsdienstigheid.

Stille revolutie

Waardoor is het in de kerken zover gekomen? We kunnen daar een lange historische analyse op los laten die misschien wel direct na de Vrijmaking moet beginnen. Want toen al werd er bederf aangewezen. De kern van de afval is echter niet zo uniek: het is altijd weer de mens die in ongehoorzaamheid zijn eigen weg wil gaan. In onze tijd is dit wellicht bevorderd door de ongebreidelde welvaart met zijn verleidingen en verlokkingen, leidend tot een houding van consumentisme. De vanzelfsprekendheid die zich meester begon te maken in de

kerken t.a.v. de geloofs zekerheid leidde tot verslapping in de geloofsopvoeding en onderwaardering van de geestelijke wapenrusting. Al meer werden we een prooi van een wereld van vermaak en ontspanning. Het gevoel van mondigheid ging de eerbiedige gehoorzaamheid verdringen. Het emancipatie- en autonomiedenken van de wereld ging onze kerk niet voorbij. Dit proces heeft zich in zo'n twintig jaar als een soort stille revolutie voltrokken. Er ontstond een streven naar het grote getal en het streven om de bijbelse boodschap aannemelijk te maken voor de eigentijdse 'postmoderne' mens. Het hiermee gepaard gaande gedachtengoed van een vrijheid in levensstijl, liturgie en kerkkeus kreeg via het Nederlands Dagblad en een blad als Bij de Tijd stelselmatig ingang in de gezinnen en werkte door bij de intelligentsia. Het heeft zijn verdere uitwerking gekregen in de openstelling en fusies van onze verenigingen en organisaties, ja zelfs van onze scholen. Alles ten koste van de eigen gereformeerde identiteit.

Wapenrusting veronachtzaamd

Het verbijsterende is dat veel herders van Gods volk, onze dienaren des Woords, tegen deze verkeerde tendensen niet duidelijk tegenweer boden. Zij die toch beloofd hadden om elke dwaling al bij het eerste begin tegen te staan, lieten verstek gaan en lieten deze ontwikkelingen hun gang gaan binnen de kerken. Hierdoor hebben we ons leren aanpassen aan de wereld om ons heen: synthese in plaats van antithese. We kregen in onze organisaties maar ook van veel van onze herders niet meer de juiste wapenrusting aangereikt. Steeds meer werd de prediking aangepast en de actualiteit van de geloofsstrijd gemeden. We wilden naar andere christenen toe, de antithese van het verbond niet meer consequent doorvoeren. Vroeger werd beleden dat de eenheid van het leven in geloofsgehoorzaamheid, geestelijke wapenrusting vereist. We leerden dat het zaad van de kerk geestelijke wapenrusting nodig had voor het leven en werken in een Godvijandige wereld, en wel voor alle terreinen van het leven. Deze wapenrusting werd aangereikt in de weg van Woordverkondiging en door gezamenlijke studie vanuit de Schrift, alles binnen de gemeenschap der heiligen. Nu zien we een interkerkelijke en normvervagende boodschap via allerlei kanalen onze huisgezinnen binnenstromen. We wennen aan samenwerkingsverbanden op allerlei terrein met (kerkelijke)

organisaties bij wie de binding aan de belijdenis van de kerk niet onverkort is, waar plaats is voor de leugen. Als een vanzelfsprekend verlengstuk hiervan zien we een argeloze gretigheid waarmee onze Gereformeerde Kerken nu kerkgenootschappen begroeten en omhelzen, waar deze leugen vrij spel heeft.

Het gevoel van bevrijding

Door dit proces zijn we als kerken heel geleidelijk maar wel fundamenteel veranderd. Het heet dan: de scherpe, 'typisch vrijgemaakte' kantjes zijn er af, en: we kijken nu veel meer open om ons heen. We zijn ook al gewend geraakt aan het feit dat er nu eenmaal verschillen van mening bestaan, ook t.a.v. wat we vroeger 'geloofswaarheden' noemden. Bij velen levert dit alles een bevrijdend gevoel op: het vervelende gevoel van altijd maar te moeten strijden zijn we kwijt. We kunnen de gelederen sluiten met andere christenen.

Zo won ook de evangelische beweging via TV en krant steeds meer terrein in het denken en in de beleving van het geloof. Daarbij werd het zicht op de kerk van Jezus Christus en de relevantie van haar belijdenis vertroebeld. Hoe heeft op dit terrein de EO niet z'n duizenden verslagen. EO-jongerendagen worden massaal bezocht en de sfeer van synthese wordt nagebootst in zondagse jeugddiensten. Het is de eigen beleving die ons aanspreekt. Zo komt het tot een voel-je-goed en een ik-mag-er-zijn geloof. Is dit niet een vorm van zelfbevrediging? Het is in onze Gereformeerde Kerken uitgelopen op de gereformeerde herder die zichzelf postmodern noemt, en die zich van daaruit legitimeert voor zijn onzekerheden, twijfels en onmacht. Hoe worden de schapen misleid door verblinde herders!

III SYNODEBESLUITEN ZUIDHORN

Inhoudelijke toetsing van de besluiten

Voor een meer uitvoerige inhoudelijke toetsing van de synodebesluiten aan de Heilige Schrift verwijzen we naar tal van artikelen in REFORMANDA en naar de brochure *Om trouw te zijn*, LWVKO, 2002. Voor de bespreking van de besluiten rond het vierde gebod en de echtscheiding verwijzen we ook naar de brochures *Sabbat en zondag* van W. Dijkstra en *Blijft in mijn liefde* van S. de Marie, en voorts naar de teksten van diverse bezwaarschriften, o.a. gepubliceerd op www.aanvulling.nl. Via deze website zijn ook de diverse brochures te raadplegen, evenals via www.reformanda.nl.

In deze brochure willen we de besluiten, zoals ze genomen zijn op de Generale Synode te Zuidhorn, nogmaals kort tegen het licht houden. Bepalend is of de genomen besluiten in overeenstemming zijn met Gods Woord en zo de opbouw van de Kerk dienen. Daarbij is er wel verschil in “zwaarte” van de besproken besluiten. In hoofdstuk V, “Conclusies”, wordt daarop nader ingegaan.

- *“Geliefden, vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn in de wereld uitgegaan.” (1 Joh. 4: 1).*
- *“Kortom, dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige Hoofd.” (NGB artikel 29).*
- *“Daarom verwerpen wij alle menselijke bedenksels..... Wij aanvaarden dus alleen wat kan dienen om de eendracht en de eenheid te bevorderen en te bewaren, en allen te doen blijven bij de gehoorzaamheid aan God.” (NGB artikel 32).*

Aan de hand van de bovengenoemde, algemeen gelding hebbende regels uit Schrift en belijdenis gaan we de kerkelijke besluiten en praktijken op een aantal punten na.

De bij de besluiten aangegeven nrs. verwijzen naar de plaats waar de besluitteksten van de synode te vinden zijn op de

betreffende internet-site en waarschijnlijk straks ook in de acta.
(<http://gszuidhorn.gkv.nl>)

III. 1. HET VIERDE GEBOD (4.25, 4.26, 4.27)

Synode van Leusden (1999).

Op de synode van Leusden kwam een appèl van de gereformeerde kerk van Nieuwegein aan de orde tegen een besluit van de particuliere synode van Utrecht. Dit appèl ging over een preek van ds. D. Ophoff, toen predikant van Nieuwegein. Ds. D. Ophoff had in een preek over zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus het volgende naar voren gebracht:

- Er is geen goddelijk gebod meer van de Here om op zondag te rusten.
- De rustdag is wel een goede menselijke instelling, die we zoveel mogelijk moeten onderhouden.

De synode van Leusden sprak in haar Acta, hoofdstuk 1, artikel 25, besluit 4, punt 3 onder andere uit:

- dat de opvatting van ds. D. Ophoff, dat de rustdag niet gegrond is op een goddelijk gebod, niet te veroordelen is.

Tegen dit besluit van de synode van Leusden werden vele revisieverzoeken ingediend, en wel door:

- onze zusterkerken van Australië, de FRCA;
- 3 kerken;
- 65 kerkleden;
- bijna 400 adhesiebetuigingen.

De synode van Zuidhorn (2002) nam de volgende besluiten:

1. De brieven van 36 kerkleden onontvankelijk te verklaren, omdat zij geen nieuwe argumenten overlegden of zich niet inhoudelijk met de besluiten van Leusden hebben geconfronteerd.
2. Ook aan de overige revisieverzoeken niet te voldoen, hoewel er op onderdelen van de gronden terecht kritiek is geoefend.
3. De kerken in het algemeen en de indieners van de revisieverzoeken in het bijzonder op te roepen de vrede en de eenheid die er in de kerken altijd is geweest tussen aanhangers van de verschillende visies op de betekenis van het vierde gebod, te bewaren. De synode wijst als de weg

om de vrede en de eenheid te bewaren, dat men zijn mening niet aan bindend aan anderen oplegt.

Bespreking.

Wanneer we de uitspraken van beide synodes overzien, dan blijkt dat ze tot dezelfde conclusie komen. Beide spreken uit, dat wanneer er gepreekt wordt, dat er geen goddelijk gebod is om op zondag te rusten, dat niet in strijd is met Schrift of belijdenis. Beide synodes verklaren die opvatting wettig.

Slechts de gronden verschillen enigszins. De gronden van Zuidhorn komen eigenlijk neer op het volgende:

- De bezwaarden hebben niet het onomstotelijke bewijs geleverd, dat de andere opvatting in strijd zou zijn met Schrift en belijdenis.
- Er zijn in de kerken altijd al twee meningen geweest over het vierde gebod.
- De uitspraak moet niet gezien worden als een leeruitspraak, maar als een uitspraak over een bezwaar tegen een preek.
- De ene groep moet zijn opvatting niet bindend willen opleggen aan de andere groep.

Wat de eerste grond betreft, de bezwaarden hebben wel degelijk vanuit de Schrift en de belijdenis en uit de kerkhistorie aangetoond, dat de uitspraak van de synode in strijd is met Schrift en belijdenis. Hiervoor verwijzen we naar de teksten van de eerder genoemde bezwaarschriften en brochures.

De tweede grond is eigenlijk geen grond omdat zij niet is gebaseerd op Schrift of belijdenis, maar op een constatering dat er meningen zouden zijn geweest. Maar nergens toont de synode aan, dat de kerken in haar officiële uitspraken dit ooit hebben geleerd. Er bestaan geen aantoonbare bewijzen dat er binnen de kerken ruimte is geweest – anders dan door politieke druk of andere overheidsinmenging (1659) – voor een van het vierde gebod afwijkende mening.

Pas sinds de synode van Leusden (1999) is de opvatting over de twee wegen officieel door de kerken vastgelegd.

Ook de derde grond is geen grond, want zij onderbouwt niets, maar spreekt slechts over de reikwijdte van het besluit.

Bovendien betreft het wel degelijk een leeruitspraak, omdat zij een uitspraak doet over de leer van zondag 38 van de leer van de kerk (HC). En dat stuk van de leer mag voortaan officieel ook anders worden uitgelegd.

Het ergste is wel, dat de synode Gods gebod: *“dan zult gij geen werk doen”*, indirect ceremonieel verklaart. Ja, zelfs wordt t.a.v. de predikant die wel uitgaat van Gods gebod om te rusten gezegd, dat het gaat over een mening, een opvatting. Een mening naast een andere mening! Er kan over het vierde gebod dus niet meer gepreekt worden: “zo zegt de Here”. Er kan ook geen tucht meer geoefend worden over wie op zondag werkt, zonder dat dit behoort tot de “werken van noodzakelijkheid of barmhartigheid”.

Ook distantieert de synode zich van wat de Synode van Dordrecht 1618/1619 heeft uitgesproken over het blijvende (!) van het goddelijke vierde gebod inzake de zondagsrust en zondagsheiliging, en wat de kerken altijd hebben nagesproken.

Reductie.

Het synodebesluit om de mening als wettig te aanvaarden, dat er voor de zondagsrust geen gebod van de Here zou zijn, betekent dat een Goddelijke waarheid, namelijk Gods gebod, gereduceerd wordt tot een mening.

Vóór Leusden heeft een Gereformeerde Synode nooit een dergelijke uitspraak gedaan.

Bovendien besloot Zuidhorn in een andere uitspraak over een appèlschrift het toelaatbaar te achten dat kerkelijke vergaderingen (classis Rotterdam en Particuliere Synode Holland-Zuid) uitspreken dat de passage “zes dagen zult ge arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag (...) dan zult gij geen werk doen, enz.” niet geldt of behoeft te gelden voor de nieuwtestamentische kerk.

Binding.

De synode sprak uit dat de vrede en de eenheid in de kerken wordt gediend, wanneer niemand zijn ‘mening’ aan anderen bindend wil opleggen. Dat betekent dat de Schriftgetrouwe prediking over het vierde gebod niet meer kan worden toegestaan. Immers, de prediking is inderdaad een zaak van binden en ontbinden. (Zondag 31 HC).

Kenmerken van de kerk in geding.

Algemeen.

Artikel 29 NGB noemt als korte samenvatting van de kenmerken van de ware kerk: “dat men zich richt naar het zuivere Woord van God en alles wat daarmee in strijd is verwerpt”.

Het is duidelijk dat we hier inzake het vierde gebod te doen hebben met het toelaten van een onschriftuurlijke leer, die door de synode niet is verworpen.

Prediking.

Ook het eerste kenmerk van de ware kerk is in geding, namelijk dat de kerk de zuivere prediking van het evangelie onderhoudt. Immers onschriftuurlijke prediking t.a.v. het vierde gebod wordt ongemoeid gelaten.

Daartegenover wordt door de synode gevraagd om niet in de prediking van “de eigen mening” te verklaren: “zo spreekt de Here”. Een predikant wordt dus gevraagd om t.a.v. het vierde gebod niet met het gezag van de Here te verkondigen en met bevel van geloof en bekering, dat de Here dit van ons vraagt.

Daarmee grijpt de synode allereerst in op het karakter van de prediking, die ten volle bediening van Gods Woord moet zijn en niet het verkondigen van een mening. In de tweede plaats devalueert zij Gods gebod tot een menselijke mening.

Tucht.

Het derde kenmerk van de ware kerk is dat ‘de kerkelijke tucht geoeffend wordt om de zonden te bestraffen’.

Toch kunnen nu, degenen die ongehoorzaam zijn aan het vierde gebod, door geen enkele kerkenraad vermaand en bestraft worden met de kerkelijke tucht, omdat immers de synode hun praktijk aanvaardbaar acht. Er zal alleen nog tucht geoeffend kunnen worden wanneer iemand de kerkdiensten niet meer bezoekt, maar niet wanneer men werkt op zondag.

Deputaatschap

Ook de instelling van een deputaatschap inzake het vierde gebod geeft geen mogelijkheid om binnen de kerken verder te gaan met de gehoorzaamheid aan de prediking van Gods gebod. Het ingestelde deputaatschap moet onderzoek doen naar een aantal vragen rond de uitwerking van het vierde gebod in onze tijd.

Dat lijkt mooi maar het feit dat de synode heeft besloten dat het rusten op de zondag niet berust op een goddelijk gebod blijft

overeind; daar hoeven deputaten geen onderzoek meer naar te doen.

Immers – het kan niet vaak genoeg gezegd worden – de synode heeft opgeroepen om de schriftuurlijke uitleg van het vierde gebod niet bindend op te leggen.

Verder blijkt uit een nauwkeurig lezen van de instructie van aangestelde deputaten dat de vraag of er eeuwenlang binnen de kerken twee lijnen geweest zijn met betrekking tot de vraag of de Here ons nog steeds bindt aan de zondagsrust, *niet aan de orde komt!*

Dat is ook duidelijk uit het besluit van de synode, uit het commissierapport en uit de instructie voor de deputaten. *Alle revisieverzoeken zijn afgewezen!*

Ook distantieert de synode zich van wat de Synode van Dordrecht 1618/1619 heeft uitgesproken over het blijvende (!) van het goddelijke vierde gebod inzake de zondagsrust en zondagsheiliging, en wat de kerken altijd hebben nagesproken.

Het is duidelijk dat we hier te doen hebben met onschriftuurlijke besluiten.

III. 2. DE AMBTSUITHOLLING IN DE LITURGIE (HET ZEGENEND GEMEENTELID) (3.20)

De opvatting van de deputaten voor de liturgie als zou de prediking van Gods Woord *niet* het centrum zijn van de eredienst is niet alleen door de synode van Berkel en Rodenrijs-1996 en van Leusden-1999 onweersproken gebleven, zij werkt nog steeds in allerlei opzichten door.

Op de Generale Synode van Ommen, 1993, besloot men dat ook als er geen predikant vooring, de zegengroet en slotzegen ongewijzigd uitgesproken en opgelegd mogen worden. Ook door niet-ambtsdragers. Deze uitbreiding werd door de Generale Synode van Berkel 1996 weer ingetrokken en beperkt tot de ambtsdragers. De Generale Synode van Leusden 1999 maakte de uitspraak van de synode van Ommen 1993 (Acta artikel 48) weer tot de hare met de opmerking:

- dat iedere broeder die door de kerkenraad geroepen wordt in een eredienst voor te gaan, daarmee tevens de bevoegdheid ontvangt om in die kerkdienst de zegen(groet) ongewijzigd uit te spreken, ook met opheffing van de handen.

De gronden voor dit besluit waren:

- voor het zegenend groeten en zegenen van de gemeente in Gods naam gelden *geen specifieke vereisten die dat element van de eredienst onderscheiden van diverse andere elementen* waartoe de broeder die de dienst leidt bevoegd is, zoals het lezen van de wet, schuldbelijdenis en genadeverkondiging of het voorgaan in gebed;
- bij de toekenning door de kerkenraad van de bevoegdheid tot het voorgaan in een eredienst let de verantwoordelijke kerkenraad uiteraard reeds op de voorwaarden, namelijk op *de capaciteiten van de betrokken broeder om dit werk te doen en zijn aanvaardbaarheid in de gemeente.*

De synode van Zuidhorn besloot aan de verzoeken tot revisie van dit besluit niet te voldoen.

Prediking is bediening der verzoening. Die bediening is toevertrouwd aan door de Here geroepen ambtsdragers! Niet zo maar aan broeders die capaciteiten hebben en aanvaardbaar zijn in de gemeente. Het opleggen van de zegen van de Here gebeurt namens de Here, en is nauw aan die bediening verbonden.

In de lijn van een andere opvatting van de prediking komt men ook tot een andere opvatting m.b.t. het opleggen van de zegen. Men acht die oplegging niet meer gebonden aan de geroepen ambtsdrager maar acht ieder belijdend gemeentelid bevoegd, dat volgens de kerkenraad capaciteiten heeft en aanvaard wordt in de gemeente (besluit Generale Synode Leusden). **Het voorgaan in de gemeente met alle** handelingen van de voorganger gebeurt op gezag van de kerkenraad. Dit heeft ook te maken met de stelling van de synode dat de zegen, evenals het hele voorgaan in de eredienst, beschouwd moet worden als een *liturgische handeling* en niet meer als een *ambtshandeling*.

Toch is deze opvatting inzake prediking en zegen in strijd met de schriftuurlijke gereformeerde belijdenis inzake de leer van drie ambten (dienaren van het Woord, ouderlingen en diakenen, NGB artikel 30 en 31), en inzake de bediening van de verzoening (2 Kor. 5:18-20; Rom. 10:14,15; DL hfdst. 1, artikel 3). Ze is ook in strijd met de uitspraken van de Generale Synode van Kampen 1975.

Het gevolg van deze ontwikkeling is dat de ambtsopvatting wordt uitgehold en dat daardoor zelfs de weg gebaand kan worden voor het optreden van zusters in de eredienst.

Hoewel we hier een tendens constateren, moeten we vaststellen dat de verdere uitwerking ervan de kerkelijke praktijk een onschriftuurlijke richting zal uitsturen.

De synode van Zuidhorn oordeelde de verzoeken tot revisie van het besluit van Leusden ongegrond.

Het karakter van de prediking en daarmee haar plaats in de eredienst wordt aangetast. Ook deze zaak behoort tot de inhoud van wat we belijden inzake de ware en de valse kerk. Zij zal vooral in de gewone zondagse praktijk van de kerkdiensten steeds meer gaan doorwerken.

III. 3. ONSCHRIFTUURLIJKE GEZANGEN (4.27)

Vrijwel alle bezwaren tegen de vrijgegeven 121 liederen uit het Liedboek voor de Kerken en tegen de wijze van toetsing zijn verworpen.

De synode besloot o.a.:

- de bezwaren tegen de liederen 113, 147, 264 en 301 toe te stemmen en deze liederen in tweede lezing niet vrij te geven voor gebruik in de erediensten.
- de bezwaren tegen de liederen buiten besluit 1 (alle overige liederen, red.) af te wijzen en deze liederen in tweede lezing vast te stellen en daarmee definitief vrij te geven voor gebruik in de erediensten.

Het bezwaar dat de veelheid aan vrije liederen het gebruik van de Psalmen in verdrukking brengt, is door de Synode niet gehonoreerd. Terwijl de kerken tot 1984 toch grote

terughoudendheid hebben betracht m.b.t. gezangen in het algemeen maar in het bijzonder het vrije lied. De Psalmen die de Here Zijn volk als Zijn eigen Woord op de lippen wil leggen, zijn steeds gezien als veruit superieur aan het vrije lied. Hierin volgen wij bovendien onze Here Christus na, die juist vóór zijn verzoenend lijden aan het kruis nog uit de Psalmen zong en geen nieuw lied nodig achtte!

De synode heeft slechts 4 liederen definitief afgekeurd.

Inhoudelijke kritiek t.a.v. vele tientallen liederen had betrekking op

1. de leer van de alverzoening;
2. heilshorizontalisme;
3. onschriftuurlijk magisch herbeleven van heilsfeiten uit het verleden;
4. bevrijdingstheologie;
5. weglaten/verdoezelen/afzwakken van verkiezing/verbond/leven uit beloften;
6. weglaten/verdoezelen/afzwakken van de goede strijd van het geloof;
7. weglaten/verdoezelen/afzwakken van zonde/verbondsontrouw/antithese;
8. weglaten/verdoezelen/afzwakken van verzoening door voldoening;
9. onschriftuurlijke magische elementen in de sacramenten;
10. benamingen voor God die niet in Zijn Woord te vinden zijn;
11. dichterlijke beelden of verbanden die niet op de Schrift terug te voeren zijn;
12. weglaten van passages bij de berijming van schriftgedeelten, waardoor de boodschap van Gods Woord tekort wordt gedaan;
13. mystieke taal of vreemde poëzie die niet aansluit bij schriftuurlijke gegevens.

Wanneer een lied niet ondubbelzinnig naar Gods Woord is maar wanneer in het lied dwaalleer meekomt of erin verpakt zit, en deze dwaalleer wordt erin aangewezen of vermoed, dan zegt Gods Woord dat we zo'n lied *niet* mogen zingen (Rom.14: 23, Titus 2: 7,8). In de kerk zingen we voor Gods aangezicht. De woorden die we daarbij in onze mond nemen moeten de Here aangenaam zijn (Fil. 4: 8,9,18; Rom. 15:16-19, Hebr. 12: 28).

Ook in onze geestelijke liederen moeten het woorden zijn die passen bij de heiligheid van de Here (1 Petr. 4:11). Onze geestelijke liederen moeten rechtstreeks voortkomen uit het Woord dat ons verstand en ons hart beheerst (Kol. 3: 16,17)! Elk offer, ook het loffer in onze liederen dient dan ook gaaf en onbesproken te zijn (Fil. 2: 12-18, Hebr. 13: 15).

De vele kritiek in vele revisieverzoeken met uitgebreide verantwoording naar de Schrift, is bijna volledig door de synode afgewezen. Vrijwel steeds is zelfs elke vorm van aangetoonde dubbelzinnigheid ontkend.

Ook is bij het vrijgeven geen rekening gehouden met de bestaande gewetensnood van bezwaarden.

Ter wille van de rust in de kerken is weliswaar besloten om tot de volgende synode geen nieuwe liederen uit het Liedboek vrij te geven, maar de 131 'geparkeerde' ongetoetste liederen mogen nog steeds, zij het met terughoudendheid, worden gebruikt in de eredienst. Ook is een negentigtal andere liederen aan de lijst toegevoegd.

De conclusie moet zijn dat de bewuste dubbelzinnigheid die de dichters uit valse oecumenistische kerken bij het dichten of bewerken van liedboekliederen voor ogen stond, en in de revisieverzoeken is aangetoond, openlijk genegeerd is door de synode. Waar genoemde bezwaren niet overtuigend met alle schriftuurlijke eenduidigheid zijn weerlegd, wordt het geweten van gelovigen belast. Zelfs voor het zingen in de eredienst kan daarom de Here niet gezamenlijk gedankt worden (1 Kor. 10: 28-30)! Hierdoor is het loffer van onze lippen besmet. Ook is de eendracht in het loven en prijzen van de Here en dus de gemeenschap der heiligen door de synode bewust opgebroken (Rom. 14: 20-23, Rom. 15: 5,6).

III. 4. RAPPORT ECHTSCHIEDING (3.15)

Over de problematiek van de echtscheiding werd op de synode een uitvoerig rapport uitgebracht.

Nieuwe ethiek

In het rapport deputaten echtscheiding wordt ingezet met een 'radicale gehoorzaamheid' aan het Woord van God en het eens gegeven jawoord. Van deze schriftuurlijke lijn wordt in hetzelfde rapport echter tegelijk afgeweken door:

(a) situatie-ethiek (proportionalisme): menselijke omstandigheden zoals de 'hardheid van het hart' en de 'geestelijke draagkracht' laat men bepalend zijn voor het verlenen van ontheffing aan het zevende gebod. Hiermee wordt in feite Gods gebod ontkracht.

(b) gemeente-ethiek: de gemeente mag in christelijke vrijheid nieuwe regels opstellen die anders zijn dan de geboden van God en Christus, waardoor men een menselijke mening stelt boven Gods Woord. Dit wordt gebaseerd op analogie naar 1 Kor. 7: 15.

(c) het relativeren van Gods geboden als contextueel t.o.v. het onderwijs van Christus en "de stijl van het koninkrijk".

(d) het ondermijnen van schriftuurlijke tucht in kwesties van zonde tegen het zevende gebod, door kerkelijke tucht aan te merken als het "stellen onder de wet".

Zo kenmerkt zich dit rapport door een gelijktijdig ja en nee tegen Gods Woord. Hierdoor komt men in strijd met Gods Woord (Ex. 20: 14, Deut. 5: 18, Matt.5: 17-32, Matt.19: 1-12, Jac. 2: 11), de belijdenis (NGB artikel 7,29,30,32; H.C. V&A 91, 92, 108, 109, 115), de kerkorde (art. 72, 76) en de uitspraak van de synode van Hoogeveen, Acta artikel 314, p. 330-340.

Verspreiding onschriftuurlijk denken

De synode had dit rapport dat ons afvoert van de gehoorzaamheid aan alle geboden van de Here uit de grond van haar hart moeten verwerpen (NGB artikel 7). In plaats daarvan gaat de synode verder met het rapport: ze besloot de deputaten op te dragen om een brede bezinning in de kerken op gang te brengen mee d.m.v. een gepopulariseerde versie, waarbij het besprokene op de synode wordt 'verdisconteerd'.

Bovendien introduceert de synode via het rapport een ongeoorloofde schriftuitleg waarbij de gemeente op basis van een nieuwe situatie en context nieuwe interpretaties mag maken die afwijken van de inhoud van Gods Woord; hierdoor wordt het gezag van heel Gods Woord aangetast daar de Schrift fundamenteel haar eigen uitlegster is (zie onder b. gemeente-ethiek).

Zo wordt geleidelijk een onschriftuurlijke manier van denken in de kerken verspreid.

Hoe heeft de Synode haar plicht hier niet verzaakt om de kerken te bewaren bij het Woord van God!

Voor een meer uitvoerige bespreking van dit rapport, de achterliggende gedachten en het synodebesluit wijzen we op de al eerder genoemde LWVKO-brochure *Blijft in mijnliefde – het bewaren van Gods geboden in deze tijd*.

III. 5. VIERING VAN HET HEILIG AVONDMAAL IN CRISISGEBIEDEN (5.7)

De Generale Synode van Leusden, 1999, heeft uitgesproken dat een dienstdoende legerpredikant in bijzondere situaties in crisis- en oorlogsgebieden het Heilig Avondmaal mag bedienen aan de aan zijn geestelijke zorg toevertrouwde militairen, mits:

- in de samenkomst het karakter van de christelijke gemeente bewaard blijft;
- hij slechts uitnodigt wie ook in eigen gemeente daartoe gerechtigd zijn;
- hij hen wijst op hun persoonlijke verantwoordelijkheid in leer en levenswandel.

De synode van Zuidhorn sprak uit, in reactie op ingediende bezwaarschriften, o.a. uit, in besluit 5:

- het besluit van de Generale Synode Leusden 1999, Acta artikel 70 besluit 3, als volgt te wijzigen:
Deputaten op te dragen voor uitzonderingssituaties in crisis- en oorlogsgebieden de dienstdoende krijgsmachtspredikant zo te begeleiden en te adviseren dat hij, als eindverantwoordelijke daarvoor, wanneer het begeerd wordt en er gelegenheid bestaat, het avondmaal kan vieren en bedienen, mits
 1. in de samenkomst het karakter van de christelijke gemeente gehonoreerd wordt, nl. dat ze een gemeenschap is op basis van Gods Woord die aan het onderlinge opzicht en de tucht gestalte geeft;
 2. hij slechts hen uitnodigt ten aanzien van wie hij ervan overtuigd is dat ze in de christelijke gemeente waartoe ze behoren, zijn toegelaten tot het avondmaal;
- dat ze met ons overeenstemmen in de 'grondstukken'

- van de christelijke religie;
- dat ze onberispelijk van levenswandel zijn;
- dat ze met het oog op deelname aan het avondmaal bereid zijn zich te onderwerpen aan elkaars opzicht en tucht.

De synode is er van overtuigd, zo spreekt ze uit, dat op deze manier de heiligheid van de avondmaalstafel gewaarborgd blijft. Het voornaamste, en in feite enige verschil tussen Leusden en Zuidhorn is dat er in het herziene besluit van Zuidhorn sprake is van *elkaars opzicht en tucht*.

Tegen het besluit van Leusden was als voornaamst bezwaar ingebracht dat het besluit van de Generale Synode strijdig was met artikel 60 en 61 KO.

In artikel 60 KO zijn we als Gereformeerde Kerken, op grond van Gods Woord, overeengekomen dat de kerkenraad alleen zal toelaten tot het Avondmaal des Heren die belijdenis van hun geloof hebben gedaan, naar de gereformeerde leer, of die, uit zusterkerken, met een goede attestatie komen.

In een crisis- of oorlogsgebied is *geen kerkenraad die daarover opzicht kan oefenen* en een en ander kan onderzoeken.

In artikel 61 KO hebben de kerken afgesproken, op grond van Gods Woord, dat het avondmaal gevierd wordt *in de openbare eredienst, volgens kerkelijke orde, onder toezicht van de ouderlingen*. In een crisis- of oorlogsgebied is dit onmogelijk.

Als gevolg van genoemd besluit van de Generale Synode van Leusden komt de verantwoordelijkheid voor de heiligheid van de avondmaalstafel bij de individuele avondmaalsganger te liggen. "Wie Christus met een waar geloof belijden en godvrezend leven". En "dat zij zich houden aan het onderwijs in de Schriften". Dat klinkt goed. Maar waar is de gemeente? Waar zijn de ambtsdragers? Er is geen enkele sprake van opzicht door ouderlingen van een gemeente. Het gevolg is toch een volledig open avondmaal? Dat is in strijd met de Schrift (I Kor. 11: 23-29).

In het verslag van de bespreking van dit besluit wordt gesproken van "een nieuwe kring van gelovigen". In grond 2 van het besluit van Generale Synode van Leusden over "noodkerk". De Gereformeerde Kerken kennen deze figuren niet. Ze zijn ook niet

uit de Schrift af te leiden. De termen zijn vaag en zullen in de praktijk zeer subjectief in te vullen zijn. Wie van zichzelf meent de Christus te belijden naar de Schriften wordt tot die “noodgemeente” gerekend.

Zuidhorn heeft daar nu aan toegevoegd de onderlinge tucht. Maar waar bestaat deze uit? Hoe functioneert die? Nog steeds is er geen sprake van ambtsdragers die toezien op de heiligheid van de tafel. Nog steeds is er geen sprake van een eredienst naar artikel 60 en 61 KO en naar de Schrift.

Zonder kerkelijk toezicht door ambtsdragers en viering in het midden van een wettige gemeente is de heiligheid van de avondmaalstafel niet te handhaven. We menen dat dit besluit daarom te kort doet aan de heiligheid van de Heer van het Avondmaal, onze Here Christus. Het besluit doet ook geen recht aan de schriftuurlijke norm voor wie wel en wie niet behoren tot de kerk als avondmaalsgemeenschap.

Ook menen we dat dit besluit past in de gang naar een meer open avondmaalsviering, zoals in andere kerkgenootschappen al praktijk is en in onze Gereformeerde Kerken langzaam begint op te komen. De eigenlijke norm voor toelating tot de avondmaals-tafel ligt hierbij in het persoonlijk getuigenis van de avondmaals-ganger terwijl het bijzonder ambt buiten spel staat.

III. 6. HUWELIJKSFOMULIER (4.21)

In het nieuwe huwelijksformulier wordt beter dan voorheen benadrukt dat de zorg voor het gezin man en vrouw samen ter harte moet gaan. Maar tegelijk komt onvoldoende tot uitdrukking dat de Here aan man en vrouw een verschillende toerusting en opdracht heeft meegegeven. Met name geldt dit voor de taken en de verantwoordelijkheden binnen het gezin die de Here in Zijn Woord op onderscheiden wijze aan man en vrouw geeft. Hiervan zegt het formulier alleen dat ze deze samen dragen.

De Synode van Zuidhorn spreekt als antwoord op deze bezwaren uit:

- “..... Het is niet bewezen dat in het geheel van de Schrift de verscheidenheid van man en vrouw voorop

staat”.

In een wereld waarin mede door onschriftuurlijke emancipatie het onderscheid in de rol voor man en vrouw vervaagt, is dit echter een onverantwoorde tekortkoming, die geen recht doet aan de Schrift:

(1) Onderbelicht wordt dat de vrouw door de Here gemaakt is als “hulp” die bij de man past, “om de man” en niet andersom (Gen 2: 18, 1 Kor 11: 7-9, 1 Tim 2: 13). De Here maakt de vrouw als “heerlijkheid” van de man (1 Cor 11:7). Hij doet dit op Zijn bijzondere manier. Hij geeft daarbij al direct aan wat de verhouding is tussen man en vrouw. Dit is een andere benadering dan dat het zou gaan om “het leven te delen”, zoals het formulier stelt. Vanuit deze basis krijgt het onderricht uit de brief aan de Efeziërs dan geen geïsoleerde betekenis: dit heeft betekenis voor het verstaan van onderscheiden taken in gezin, kerk en maatschappij.

In Ef. 5: 21 is er geen sprake van een wéderzijdse ondergeschiktheid binnen het huwelijk. Dit schriftvers is een inleiding op een aantal gezagsverhoudingen (man-vrouw, ouders-kinderen, heer-slaaf) die in de daarop volgende verzen worden uitgewerkt. Elkaar ondergeschikt wil zeggen de één is ondergeschikt aan de ander en *niet*: net zoals die ander ondergeschikt is aan de eerstgenoemde.

(2) De primaire gerichtheid van de vrouw op de zorg voor het gezin (1 Tim. 2: 8-15, 1 Tim 5: 10, 14, Titus 2: 4,5) en de maatschappelijke taak vanuit de eerstverantwoordelijkheid van de man wordt weggelaten (Ps. 128). Wat vanuit Gods Woord wordt aangereikt is maar niet een inperken van de ontplooiingsmogelijkheden van de vrouw. Integendeel, zo kan het leven in huwelijk en gezin opbloeien tegenover individualistisch carrière maken. De moeder heeft vanuit deze positie mede een heel belangrijke taak t.o.v. de geloofsopvoeding. In goede verhouding tot en juist vallend binnen de primaire taak van de vrouw is ook (betaalde) arbeid buitenshuis mogelijk (Hand 16: 14, Spr. 31). Spreuken 31 toont hoe een vrouw waarlijk hulp is door acht te geven op het huishouden en de opvoeding en een ‘thuis’ voor het gezin weet te scheppen. Al haar activiteiten die omschreven zijn, gaan uit van het hulp zijn van de man (Gen 2: 18). Hoe meer de vrouw echt vrouw als hulp tegenover haar man en de man echt hoofd van zijn vrouw is, des te inniger en hechter

wordt de huwelijksband en des te meer mogen zij beide Gods zegen verwachten in hun gezin en in de kerk (Ps.128: 4-6).

De Generale Synode van Zuidhorn heeft de bezwaren ook op dit punt eenvoudigweg afgewezen. De verantwoordelijkheid en de zorg voor het gezin zijn geheel gemeenschappelijke taak geworden. Er is hierin geen onderscheiden taak voor de man en de vrouw aangewezen.

III. 7. NIEUWE AVONDMAALSFORMULIEREN EN ORDINARIUM (4.20, 4.13)

De Generale Synode van Leusden 1999 heeft een drietal nieuwe avondmaalsformulieren in gebruik gegeven.

Tegen deze formulieren zijn bezwaren ingebracht.

De generale Synode van Zuidhorn besloot:

1. de bezwaren tegen de aangegeven formuleringen in de avondmaalsformulieren niet toe te stemmen;
2. de bezwaren tegen de besluiten over de avondmaalsformulieren af te wijzen.

Onderdelen ontbreken

In de besluiten van Leusden wordt het gebruik van de formulieren in feite geheel aan de plaatselijke kerkenraad overgelaten. Het is wel de *bedoeling* en ook de *verwachting* dat de beide oude formulieren, en zeker ook het zgn. “lange” formulier enkele keren per jaar gebruikt blijven worden maar het hoeft niet. Een kerkenraad heeft daarin de vrije keuze. In de praktijk, en die is hier en daar al zichtbaar, is het waarschijnlijk dat steeds vaker alleen de nieuwe, korte formulieren gebruikt gaan worden. En die nieuwe korte formulieren (3, 4 en 5 in het zgn. “liturgisch katern”) doen tekort aan een goede, schriftuurlijke viering van het Heilig Avondmaal. De onderdelen “zelfbeproeving” en “nodiging en terugwijzing” ontbreken geheel in formulier III en V en krijgen ook in formulier IV heel weinig aandacht. Ook de “onderwijzing” is sterk ingekort. Deze onderdelen zijn wezenlijk voor een goede en verantwoorde avondmaalsviering.

Schuld- en zondebesef

De nieuwe formulieren zijn helemaal gericht op de verkondiging van de genade, op dankbaarheid en op lof. Dat past bij de “trend” in de kerken, waarbij schuld- en zondebesef niet meer besproken worden en waarbij in de liturgie steeds meer persoonlijke belevingen van dankbaarheid en persoonlijke uitingen van lof en eer in het centrum van de eredienst komen te staan. We willen blijkbaar nog wel weten van verlossing en dankbaarheid maar niet van onze ellende. Maar als we ons met onze schuld en ellende niet meer bezig houden, hoe kunnen we dan een juist zicht houden op onze verlossing en hoe kunnen we dan op de juiste manier God onze dankbaarheid tonen?

De synode van Zuidhorn geeft aan dat de ontbrekende elementen op een andere manier een plaats in de eredienst *kunnen* krijgen maar het *hoeft* niet.

We moeten dan ook concluderen dat de nieuwe formulieren leiden tot een verarming in de viering van het Heilig Avondmaal en zo afbreuk doen aan de eer die toekomt aan onze Here Christus.

Ordinarium

De synode van Zuidhorn heeft zich ook uitgesproken over de invoering van de zgn. “ordinariumliturgie”.

Het ordinarium is een vorm van liturgie waarbij de gemeente door gebruik van bepaalde formuleringen, teksten en liederen als het ware “geleid” wordt naar de viering van het avondmaal. Er is geen sprake van een vast formulier. Binnen de vrijgegeven liturgie heeft de dienstdoende liturg alle ruimte voor eigen inbreng. Er is ook geen sprake van prediking.

Gaandeweg gedurende de dienst wordt het gelovige gemeentelid toegeleid naar het hoogtepunt: het eten van het brood en het drinken van de wijn.

Los van het Woord

Het Heilig Avondmaal is, evenals de Doop, door de Here Christus zelf ingesteld, om zijn Woord te verzegelen. Het Heilig Avondmaal staat dan ook niet op zichzelf: het is nauw verbonden aan de prediking van Gods Woord. Het Avondmaal heeft in zichzelf geen kracht maar krijgt waarde door die verbondenheid

aan het Evangelie. Dóór de bezegeling van Gods beloften in Christus.

De ordinariumliturgie maakt de band tussen Woord en sacrament los. Het sacrament gaat een eigen, bijna mystiek leven leiden. In feite brengt het ons terug naar de tijd voor de Reformatie, toen ook in de Rooms-Katholieke Kerk de mis een heilige en zaligmakende waarde *op zichzelf* had gekregen.

De ordinariumliturgie doet ook het karakter van de eredienst als “verbondsgesprek”, waarbij eerst de Here spreekt en zijn volk eerbiedig luistert, en vervolgens de gemeente gelovig antwoordt, teniet. Van een gelovig luisteren is geen sprake, ook in het ordinarium ligt, evenals bij de nieuwe avondmaalsformulieren, de nadruk op uitingen van dank en lof.

De Generale Synode van Zuidhorn heeft alle bezwaren tegen dit ordinarium verworpen.

III. 8. GEBRUIK VAN BIJBELVERTALINGEN IN DE EREDIENST (4.4)

Er is tegenwoordig veel vraag naar een bijbelvertaling voor gebruik in de eredienst in meer hedendaags Nederlands. Steeds meer wordt daarvoor gebruikt de vertaling “Groot Nieuws” (uitgave 1996).

De Generale Synode te Leusden (1999) besloot hierover als volgt:

- *Besluit 1:*
de bijbelvertaling Groot Nieuws 1996 niet voor gebruik in de gewone eredienst vrij te geven.
- *Besluit 2:*
in afwachting van een kerkelijk besluit inzake de Nieuwe Bijbelvertaling, het gebruik van de bijbelvertaling GNB '96 in bijzondere situaties over te laten aan de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken.

De Generale Synode van Zuidhorn besloot in reactie op ingediende bezwaren:

- *Besluit 1:*
uit te spreken dat er sprake is van onhelderheid en tegenstrijdigheden in de besluiten van de Generale Synode

Leusden 1999 Acta artikel 46 en deze besluiten vervallen te verklaren.

Dit besluit werd genomen o.a. op de volgende twee gronden:

Grond 2. de Generale Synode Leusden 1999 stelt vast (Besluit 1 Grond 1) dat er geen systematisch onderzoek is gedaan naar de inhoudelijke kwaliteit en de betrouwbaarheid van de GNB en baseert daarop haar besluit om de GNB niet voor gebruik in de gewone eredienst vrij te geven. Wanneer er echter geen onderzoek is gedaan, kan er noch negatief noch positief een besluit genomen worden. Zonder onderzoek ontbreken ook de gronden, waarop kan worden gezegd dat alleen in bijzondere situaties, tijdelijk of onder voorwaarden het gebruik geoorloofd is.

Grond 4. de Generale Synode Leusden 1999 liet het gebruik van de GNB 'in bijzondere situaties' over aan de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken. Het blijft onduidelijk, waarom voor zulke bijzondere situaties een generaal-synodale uitspraak nodig is. Ook wordt niet helder, welke criteria er voor het gebruik van een bijbelvertaling in zulke situaties moeten gelden die anders zijn dan voor een gewone kerkdienst.

- Besluit 2:

a. aan deputaten Kerkrecht en kerkorde de opdracht te geven om in overleg met deputaten Bijbelvertaling

1. onderzoek te doen naar de (vooral) kerkrechtelijke vragen met betrekking tot kerkelijke ijking van bijbelvertalingen en het generaal-synodaal vrijgeven van een vertaling annex de afbakening van bevoegdheden in dezen;

2. na te gaan, welke besluitvorming er ten aanzien van het gebruik van bijbelvertalingen in de kerkdiensten in de huidige situatie en voor de komende jaren op generaal-synodaal niveau nodig is;

3. daarover aan de volgende synode te rapporteren;

b. hangende dit onderzoek het gebruik van de GNB in de verantwoordelijkheid van de kerkenraden te laten.

Dynamisch-equivalent

Tegen het gebruik van "Groot Nieuws" in de eredienst zijn ernstige bezwaren in te brengen.

Bij het tot stand komen van de Groot Nieuws Bijbel (hierna GNB) is de dynamisch-equivalente vertaalmethode gebruikt. Tegen

deze vertaalmethode is veel bezwaar gemaakt, onder andere door prof. Dr. J. van Bruggen. Ook in kringen van bijv. de Gereformeerde Bijbelstichting is heel duidelijk gewezen op het gevaar van deze methode.

Dynamisch-equivalent wil zeggen dat de tekst in de “doeltaal” niet gelijk moet zijn aan de “brontaal” (de oorspronkelijke taal) maar “gelijkwaardig”. De huidige lezer of hoorder (ontvanger) moet in staat gesteld worden hetzelfde te begrijpen als de oorspronkelijke, zodat hij ook op een overeenkomstige wijze kan reageren.

Exegetiseren, d.w.z. uitleggen van de tekst is een onlosmakelijk onderdeel van het vertaalproces. Het gaat erom dat de lezer en hoorder van vandaag niet precies dezelfde boodschap krijgt als de mens uit de tijd waarin de Bijbel ontstond, maar dat de *bedoeling* van de tekst wordt overgedragen, zodat de hedendaagse bijbellezers op dezelfde manier kan *reageren*.

Wat de bedoeling van een bijbelgedeelte is, en hoe men die bedoeling weergeeft, heeft alles te maken met wat een mens zelf gelooft. Persoonlijke interpretaties en moderne bijbelkritiek hebben dan invloed op de tekst. Dynamisch-equivalent is dus heel duidelijk meer dan vertalen, het bevat een stuk *uitleg*.

Theologische achtergrond

Die uitleg is gebaseerd op een bepaalde visie op de mens en op de Bijbel. In die visie is de Bijbel niet Gods geopenbaarde en gezaghebbende Woord. Het houdt in, kort gezegd, dat de oude bijbelse boodschap niet meer is te begrijpen voor mensen van vandaag. Daarom moet een bijbelvertaling die boodschap weer begrijpbaar maken. In feite wordt de boodschap afgestemd op de ontvanger van de boodschap! In plaats van afgestemd te worden op de Boodschapper!

De bovengenoemde visie heeft ook een theologische basis. Men gaat daarbij uit van de menswording van Christus. Het Woord is vleesgeworden. En, theoretiseert men dan verder, dus met alle begrensdheid die aan elk *menselijk* spreken eigen is “vanwege het opgenomen zijn in een tijdgebonden cultuursituatie”. Vrij weergegeven: het spreken van God is *tijd- en cultuurgebonden*. *Daarom moet dat woord via de vertaling aangepast worden voor de tijd en de cultuur van de ontvanger*. Duidelijk is dat de

dynamisch-equivalente vertaalvisie alle respect voor het gezag van Gods Woord kwijt is.

Aanvechtbare grondtekst

Daar komt nog bij dat ook de basis van de “vertaling” ondeugdelijk is. De vertalers zijn nl. uitgegaan van een aanvechtbare grondtekst. Van de grondtekst, de oorspronkelijke tekst van de Bijbel, in het Hebreeuws en het Grieks, bestaan verschillende versies. Tot aan het eind van de negentiende eeuw waren de theologen het er vrij algemeen over eens welke versie de juiste was. Veruit de meeste bijbelvertalingen zijn dan ook op die tekst gebaseerd. Tegen het einde van de negentiende eeuw echter werd een andere versie naar voren geschoven. Een versie die minder betrouwbaar werd geacht maar die wel beter paste bij de sterk opkomende schriftkritiek! Moderne, dynamisch-equivalente vertalingen zijn gebaseerd op die “nieuwe” versie van de grondtekst. Dat is niet toevallig.

Onbetrouwbaar

De GNB is dus vertaald vanuit een verkeerde basis en op grond van principes die volkomen verkeerd zijn en onaanvaardbaar voor gelovige mensen die trouw willen zijn aan Gods Woord, die Gods Woord willen laten staan en niet eigen uitleg in dat Woord willen schuiven. **Daaruit mogen we concluderen dat de GNB onbetrouwbaar is en ongeschikt om in de eredienst te gebruiken, onbruikbaar voor de bouw van het geloof.**

Bezwaren niet weggenomen

Besluit 2 van de Generale Synode van Leusden, waarbij kerkenraden eigenlijk gewoon hun gang kunnen gaan, was dan ook geen goed besluit.

Dat de synode van Zuidhorn het besluit van Leusden heeft herzien is dan ook positief.

Tegelijk is het jammer dat de zaak van het gebruik van bijbelvertalingen op de lange baan is geschoven. We achten onze predikanten, deskundige theologen, zonder meer in staat om bovengenoemde argumenten te wege. Dat is echter niet gebeurd. Integendeel, de opdracht aan deputaten is vooral gericht op *kerkrechtelijke vragen en niet op de inhoud van de vertaling!*

Bovendien wordt tot de volgende generale synode het gebruik van de GNB overgelaten aan de verantwoordelijkheid van de kerkenraden.

We moeten dan ook constateren dat de principiële bezwaren tegen de GNB recht overeind zijn gebleven.

Nieuwe Bijbelvertaling

Uiteraard is het belangrijk dat we als kerken meewerken aan een bijbelvertaling die aansluit bij de taal van onze tijd. Initiatieven daartoe verdienen alle steun, *mits* ze staan in de lijn van trouw aan Gods Woord. Het is in dit verband goed te beseffen dat ook de nieuwe bijbelvertaling, waaraan op dit moment gewerkt wordt, gebaseerd is op een soortgelijke, enigszins aangepaste, vertaalmethode, en op dezelfde aanvechtbare grondtekst. In onze Gereformeerde Kerken worden de komst van die vertaling, waarschijnlijk in 2004, en de reeds verschenen bijbelboeken in die vertaling, breed toegejuicht. Algemeen wordt er van uitgegaan dat die vertaling in onze kerken straks gebruikt zal gaan worden. Duidelijk kan zijn dat de Gereformeerde Kerken ernstig lijden onder oordeelsverzwakking en dat daardoor het zicht op een verantwoord gebruik van bijbelvertalingen is verdwenen.

III. 9. VERTEGENWOORDIGING INKERKDIENTEN VAN NIET-GEREFORMEERDE KERKEN (3.21)

De Generale Synode van Ommen, 1993, heeft een uitspraak gedaan over officiële vertegenwoordiging van Gereformeerde Kerken bij officiële gebeurtenissen in andere kerken. De synode sprak uit dat zoiets alleen kan plaatsvinden als er met zulke kerken op landelijk of op plaatselijk niveau “contact” is, waarbij dat contact eigenlijk gericht moet zijn op eenwording.

Die vertegenwoordiging kan betekenen deelnemen aan erediensten van die kerken, bijv. bij de bevestiging van een nieuwe predikant.

Tegen dit besluit zijn bezwaren ingebracht bij de synode van Zuidhorn. In één van de bezwaren werd gevraagd om dit over te laten aan de plaatselijke kerkenraden, in een andere brief werd juist daartegen weer bezwaar gemaakt.

Hoewel deze zaak maar sporadisch aan de orde komt, is toch de achtergrond van de discussie een onschriftuurlijke en ongereformeerde opvatting over de kerk en is het jammer dat het besluit van Ommen overeind is gebleven. Immers, bijwoning van een niet-gereformeerde kerkdienst als officiële vertegenwoordigers van het kerkverband, bijv. in diensten waarbij vertegenwoordigers van de kerken worden uitgenodigd door kerken waarmee wordt samengesproken, *hoewel er (nog) geen eenheid* is, of door de overheid (huwelijk kroonprins, het besluit wordt ruim geïnterpreteerd) opent de deur voor elk kerklid om in de kerkgang evenzeer deze praktijk te volgen. Dat is in strijd met de schriftuurlijke roeping om ter kerk te gaan waar de Here roept en zich af te scheiden van hen die niet bij de kerk horen, zelfs al zouden overheden en wetten zich daartegen verzetten (NGB artikel 28, KO artikel 65, HC zondag 38).

III. 10. KERKELIJKE EENHEID MET DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN (9.3)

De synode van Zuidhorn besloot t.a.v. de eenwording met de Christelijke Gereformeerde Kerken:

- dankbaar voor de groeiende toenadering de weg naar kerkelijke eenheid te vervolgen.
- Het verdient aanbeveling om verder te werken aan het federatieve groeimodel.
- Deputaten krijgen de opdracht om samen met christelijk gereformeerde deputaten aandacht te geven aan een aantal zaken, zoals: veranderingen van situaties en gewoonten in beide kerken t.a.v. kerkorde, liturgie, verschillende bijbelvertalingen, psalmen en gezangen, aangepaste diensten, het kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken, de relaties met de Nederlands Gereformeerde Kerken, het beleggen van ambtsdragers conferenties, kanselruil en perforatie van kerkgrenzen.

Ontrouw

Al heel spoedig na de Vrijmaking is er door de Gereformeerde Kerken contact gezocht met de Christelijke Gereformeerde Kerken om te komen tot eenheid, volgens het gebod van de Here. Maar eigenlijk hebben deze kerken toen al laten zien, dat niet de

gehoorzaamheid aan Gods Woord voor hen de enige weg is. Juist ter wille van de eenheid in eigen kerken waren zij, in hun zicht op wat de kerk is, afgeweken van wat de Here daarover zegt. Niet Gods Woord bepaalde hun handelen, maar de hardheid van het hart. Immers in deze bedeling moet je soms genoeg nemen met een praktisch haalbare situatie, zo bleek het beleid.

We kunnen daarom constateren, dat er bij de Christelijke Gereformeerde Kerken ontrouw is ten aanzien van Christus' kerkvergaderend werk. Maar ook ontrouw ten aanzien van het naleven van wat ook deze kerken belijden over de kerk t.a.v. prediking, sacramentsbediening en de oefening van de tucht.

Deze visie en dit omgaan met wat zij belijden in de artikelen 27 t/m 29 NGB heeft ook de oproep van onze synode van Arnhem 1981 gefrustreerd. Deze synode heeft de schriftkritische opvattingen die binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken geduld werden, afgewezen als in strijd met Schrift en belijdenis. De synode heeft daarom de Christelijke Gereformeerde Kerken opgeroepen te kiezen vóór de waarheid en tégen de dwaling.

Geen belemmering meer

Op de generale Synode van Leusden 1991 werd besloten, in dankbaarheid voor de groeiende overeenstemming met de Christelijke Gereformeerde Kerken, de weg naar kerkelijke eenheid te vervolgen. Wel wordt aan deputaten Kerkelijke Eenheid opgedragen o.a. om "aandacht te geven aan de verandering van situaties en gewoonten en het kerkelijk omgaan met publicaties die het Schriftgezag raken". Er moest dus nog wel verder gesproken worden maar de bestaande verschillen met de Gereformeerde Kerken, die voorheen op schriftuurlijke gronden als een belemmering voor echte eenwording, in de waarheid, werden gezien, zijn door dit besluit nu geworden tot zaken die de aandacht moeten hebben. Middelmatische zaken dus. Ze vormen *geen belemmering meer* voor verdere stappen naar eenwording.

Schriftkritiek

De argumenten van de ingediende revisieverzoeken betroffen allereerst de *schriftkritiek* binnen de Christelijke Gereformeerde kerken, de perforatie van de gemeentegrenzen die daar nog steeds volgens synodale regelingen wordt toegelaten, en de

nauwe banden met plaatselijke Nederlands Gereformeerde kerken. Deze werden alle door de synode gebagatelliseerd. Toch is het een feit dat de Christelijke Gereformeerde synode nagelaten heeft de dwaalleer van de schriftkritiek, zoals die in het verleden al was getolereerd (prof. Dr. B.J.Oosterhof en prof. Dr. J.P. Versteeg), publiek af te wijzen. Tegen beide hoogleraren zijn door de Christelijke Gereformeerde Kerken nooit kerkelijke maatregelen genomen.

Bovendien zijn ook de schriftkritische opvattingen van dr. B. Loonstra niet afgewezen. Deze overtuiging is opgetekend in 3 boeken: *De geloofwaardigheid van de bijbel* (1994), *De Bijbel rechtdoen* (1999) en *Zo goed en zo kwaad* (2000), allen uitgegeven bij Boekencentrum, Zoetermeer. Om de Bijbel 'geloofwaardig' en dus acceptabel te maken voor de postmoderne mens moet ze niet meer in alle opzichten letterlijk worden genomen. Waar cultuurverschillen, wetenschappelijke inzichten en 'geconstateerde' tegenstrijdigheden in de Schrift het verstaan van bijbelteksten in de weg staan, dienen deze overdrachtelijk, figuurlijk, symbolisch te worden opgevat. Niet alle bijbelse boodschap hoeft te worden beschouwd als geldig voor onze tijd, zie bv. de rol van de vrouw in de brieven van Paulus. Het is aan de gemeente van nu om een eigentijdse vertaalslag te maken van Gods geboden: is het zinvol en is er een voor haar aantoonbare relatie met 'de liefde'? Hierbij is dus sprake van verregaande aanpassing van Gods Woord aan de belevings- en -ervaringswereld van de mens. Het gezag van de Schrift is door deze schriftkritische beschouwingen van Dr. Loonstra verregaand ondermijnd. Weliswaar is er in besloten kring een gesprek met hem geweest en heeft hij in DE WEKKER één en ander van zijn vroegere uitspraken wat genuanceerd, maar in beginsel blijft zijn schriftkritische overtuiging overeind.

Daarmee geldt van de Christelijke Gereformeerde Kerken, dat nu volhard wordt in een onschriftuurlijke tolerantie.

Perforatie van gemeentegrenzen

Een tweede zaak is de perforatie van de gemeentegrenzen. Deze praktijk houdt in, dat mensen, die zich in de eigen plaatselijke kerk niet thuis voelen of het met de leer daar niet eens zijn, lid worden van een gemeente in een andere plaats die wel bij "hun

opvattingen” past. Hoewel de Christelijke Gereformeerde synode inziet dat dit een onschriftuurlijke praktijk is, laat ze die toch begaan, zij het dat ze, vruchteloos, probeert die wat in te perken. Daarmee blijft het sektarisch karakter van deze kerken gehandhaafd.

Samenwerking met NGK

Ten derde is er de nauwe samenwerking, soms zelfs plaatselijke fusie, met Nederlands Gereformeerde kerken. In deze kerkengroep functioneert de binding aan de belijdenis niet en wordt dwaalleer toegelaten (leer van ds. B. Telder, volwassendoop, open avondmaalstafel, schriftkritiek). Bovendien hebben verschillende gemeenten de vrouw in het ambt toegelaten. Ondanks deze bezwaren verlenen de Christelijke Gereformeerde meerdere vergaderingen nog steeds toestemming aan plaatselijke kerken tot deze nauwe samenwerking met Nederlands Gereformeerde gemeenten.

Hoewel we hier spreken over zaken in een ander kerkverband, komen die door de steeds verder toenemende praktisering van kerkelijke eenheid ook voor onze rekening.

Plaatselijke kerkelijke eenheid

De synode heeft dus alle revisieverzoeken afgewezen inzake de besluiten die plaatselijk nauwe samenwerking toestaan met een Christelijke Gereformeerde Kerk, inclusief de gemeenschap van Woord en sacrament en zij is verder gegaan op de weg naar kerkelijke eenheid, ondanks de oproep van de synode van Arnhem (1981), die nog steeds niet is teruggenomen en waar nog steeds niet aan is voldaan door de Christelijke Gereformeerde Kerken. Hoewel alle kerkenraden en alle meerdere vergaderingen van “onze kerken” gebonden zijn aan deze uitspraken, wordt er geen rekening mee gehouden en wordt over de schriftkritische dwalingen binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken heengestapt. De Christelijke Gereformeerde Kerken zijn dus niet veranderd, maar wij, de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zijn veranderd! Zo zijn we mee verantwoordelijk voor wat er in de Christelijke Gereformeerde Kerken aan afwijking van Schrift en belijdenis is.

Verantwoordelijkheid

Ook hier geldt met grote ernst dat iedere kerk en ieder kerklid mee verantwoordelijk is voor afwijking van Schrift en belijdenis. Dat wordt een onontkoombare werkelijkheid voor ieder kerklid dat in een plaatselijke kerk woont waar de kerkelijke eenheid met de Christelijke Gereformeerden gestalte krijgt in gemeenschappelijke kerkdiensten, tot zelfs avondmaalsviering toe. Deze kerkleden bevinden zich nu al in gewetensnood, wanneer de kerkenraad hen oproept tot de eredienst en zij van harte geloven dat die eredienst niet volgens de normen van Schrift en belijdenis wordt uitgeschreven en gehouden. Zich onthouden van het bijwonen van zulke erediensten is niet méér dan een tijdelijke oplossing voor deze kerkleden – de vraag komt op of zij niet geroepen zijn om eventueel met meer kerkleden een huisgodsdienstoefening te houden in plaats van de door de kerkenraad uitgeschreven eredienst, die zij als onschriftuurlijk moeten verwerpen.

III. 11. KERKELIJKE EENHEID MET DE NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN (9.4)

De generale synode van Ommen (1993) gaf de sinds 1990 bestaande deputaten voor kerkelijke eenheid de opdracht te onderzoeken 'of er mogelijkheden zijn contact te leggen met de Nederlands Gereformeerde Kerken, en zo ja op welke manier'. Die opdracht resulteerde in een reeks van zes gesprekken met de commissie voor contact en samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken.

De uitkomst was teleurstellend. De synode van Berkel en Rodenrijs (1996) concludeerde 'met droefheid en grote teleurstelling' dat zij geen zinvolle mogelijkheid zag om samensprekingen te beginnen of zelfs de verkennende contacten voort te zetten.

Ook de synode van Leusden kon drie jaar later op grond van de haar ter beschikking staande gegevens alleen maar concluderen 'dat er binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken nog steeds een te grote vrijheid bestaat in het omgaan met de leer van de Schriften zoals de belijdenis die omschrijft.' Zij zag evenmin als 'Berkel' mogelijkheden voor samensprekingen, maar gaf de deputaten wel de opdracht de vertegenwoordiging van de NGK uit te nodigen voor een toelichtend gesprek. (Acta, Art.84)

Incidentele uitzonderingen

Wonderlijk was dat deze synode met betrekking tot het algemene *Kader voor plaatselijke samensprekingen* bepaalde: "het besluit tot voorgaan in elkaars diensten en het wederzijds toelaten aan het avondmaal zal alleen genomen worden, indien het kerken betreft waarmee landelijk wordt samen gesproken en waarvan de landelijke vergaderingen wederzijds hebben uitgesproken dat ze staan of willen staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenisgeschriften. *In incidentele gevallen kan met instemming van de classis en de deputaten ad artikel 49 KO een uitzondering gemaakt worden voor een Nederlands Gereformeerde kerk*". (Acta, Art. 86, besluit 2.8)

Tegen de toegevoegde, ook in de Acta schuingedrukte uitzonderings-clausule kwamen veel bezwaren, van zowel kerken als kerkleden.

Gelukkig heeft de synode van Zuidhorn nu besloten deze uitzonderingsclausule met betrekking tot de NGK onder betuiging van spijt voor de onvaste koers op dit punt in te trekken.

Nieuwe koers

Zuidhorn moest natuurlijk ook de rapportage van de deputaten voor kerkelijke eenheid bespreken. Hoe was het gesprek verlopen waar Leusden opdracht toe gaf? Welnu, sprak Leusden nog over verdriet en teleurstelling, in Zuidhorn overheerste een toon van dankbaarheid.

Dat is goed te illustreren met Besluit 4 dat bij dit agendapunt werd genomen. Hierin staat dat aan de eerstkomende Landelijke Vergadering van de NGK een brief wordt gestuurd, waarin onder meer:

- a. dankbaarheid wordt uitgesproken voor het feit dat de ontmoeting na de generale synode van Leusden tot goede gesprekken geleid heeft, waarin vooruitgang is geboekt in het begrijpen van elkaar;
- b. dankbaarheid wordt uitgesproken voor het besluit van de Landelijke Vergadering Amersfoort 2001 om een interne bezinning te starten over de omgang met Gods Woord en de belijdenis, waarin in elk geval aan de orde komt o.a de vraag hoe de kerken kunnen zorg dragen voor de benodigde eenheid in de leer;

- c. de Nederlands Gereformeerde Kerken bemoedigd worden in het streven om in voortgaande gesprekken tussen haar vertegenwoordiging en de deputaten duidelijkheid te geven over de vraag of er een basis is voor gesprekken, gericht op herstel van de kerkelijke eenheid.

Leervrijheid en independentisme

Er valt nog meer te melden. De synode is ook van mening dat we bereid moeten zijn te leren van de NGK. Deze uitspraak is als vijfde 'grond' toegevoegd aan Besluit 3, waarin de vervolgpdracht aan deputaten Kerkelijke Eenheid wordt beschreven.

Met uitspraken als de hier geciteerde, heeft de generale synode gekozen voor een koers die alleen maar tot ongelukken kan leiden. Zij spreekt van dankbaarheid nog voordat er bij deze gemeenschap iets is gebleken van een bereidheid om zich te bekeren. De vrijheid ten opzichte van de belijdenis blijft bestaan en de geest van independentisme krijgt alle ruimte. Dat betekent dat niet alleen schrijfkritiek maar ook afwijking van de Dordtse Leerregels worden getolereerd. Verder wordt ook toegelaten de praktijk van sommige gemeenten om het ambt open te stellen voor vrouwen, kinderen toe te laten aan het avondmaal en volwassendoop toe te staan. Dat zijn duidelijke afwijkingen van Schrift en belijdenis.

En wat de bereidheid om van de NGK te leren betreft, het volgende: Binnen de Gereformeerde Kerken wordt de roep om kerkelijke eenheid met de Nederlands Gereformeerden steeds luider. Op enkele plaatsen is het al gekomen tot de beoefening van die eenheid in enigerlei vorm. Dat betekent dat de geest van independentisme de kerken al is binnengedrongen. Hetzelfde geldt voor de schrijfkritiek en de vrijheid ten opzichte van de belijdenis. Op deze punten hoeven we echt niets meer van de NGK te leren. De synode zou de kerken veeleer ermee gediend hebben als zij tegen deze kwalijke zaken stelling had genomen en in deze situatie had afgezien van verdere contacten met de NGK.

III. 12. BUITENLANDSE KERKEN.(10.10)

In de contacten met buitenlandse kerken willen we hier met name aandacht geven aan de contacten met de Presbyterian Church of Eastern Australia (PCEA).

De Generale Synode te Zuidhorn heeft besloten met deze kerken een zusterkerkrelatie aan te gaan.

De synodes van Ommen (1993) en Leusden (1996) spraken uit dat er ernaar gestreefd moest worden een zusterkerkrelatie aan te gaan met de Presbyterian Church of Eastern Australia.

Als grond voor deze uitspraak werd aangegeven, dat de PCEA blijkens haar leer, dienst, kerkregering en tucht als een ware kerk van onze Here Jezus Christus is aan te merken.

Wij hadden al lang een zusterkerkrelatie met de Free Reformed Churches of Australia. Onze zusterkerken in Australië (FRCA) hadden de Gereformeerde Kerken dringend verzocht om nog geen zusterkerkrelatie aan te gaan met de PCEA. Als reden gaf de FRCA aan, dat de PCEA op drie punten afwijkt van Gods Woord en de belijdenis, waarin verschillen van opvatting en kerkelijke praktijk geconstateerd werden.

De synode van Leusden besloot echter, met voorbijgaan van de moeiten tussen onze zusterkerk (FRCA) en de PCEA, wel een zusterkerkrelatie aan te gaan met de PCEA (Leusden acta artikel 89).

Bezwaren

Tegen dit besluit van Leusden werden vele bezwaren ingebracht en werd revisie gevraagd. De bezwaarden stelden:

- in de PCEA laat men dominees van buiten eigen kerken (zoals baptisten) toe tot de kansels.
- mensen van buiten de PCEA worden op eigen getuigenis toegelaten tot het Heilig Avondmaal.
- onze zusterkerken kunnen om genoemde redenen nog steeds niet overgaan tot een zusterkerkrelatie met de PCEA.

De argumenten van de bezwaarden waren:

- de Schrift leert, dat de volle raad Gods moet worden verkondigd. Een baptist kan dat toch zeker niet als het gaat over het verbond. De belijdenis zegt, dat de reinheid van de prediking kenmerk is van de kerk van Christus (art. 29 NGB).

- de Schrift leert, dat de toorn van God komt over de gemeente wanneer de tucht verwaarloosd wordt. En de kerk belijdt dat de tafel van de Here heilig moet worden gehouden. Ook de bediening van de sacramenten is een kenmerk van de kerk van Christus (art. 29 NGB).

Toch besloot de synode van Zuidhorn niet aan de revisieverzoeken te voldoen. De bezwaren werden afgewezen, om formele redenen, terwijl het hier toch om Schrift en belijdenis ging.

We moeten dan ook vaststellen, dat het besluit van Zuidhorn, om een zusterkerkrelatie aan te gaan met de PCEA, strijdig is met wat we als kerken belijden in artikel 29 van de NGB. Ook al lagen de uitspraken van Ommen en Berkel theoretisch in dezelfde lijn, toch was het Leusden, die met voorbijgaan van de argumenten van Ommen en Berkel om nog geen zusterkerkrelatie aan te gaan, de concrete stap zette naar een zusterkerkrelatie, en was het Zuidhorn die dit bevestigde. Daarmee ging zij niet alleen verder, maar bracht zij ook onze zusterkerk in Australië in een moeilijke positie.

III. 13. KERKVERBAND EN KOERSBEPALING (3.13)

Op de Generale Synode van Zuidhorn is gesproken o.a. over artikel 65 en artikel 67 van de KO.

Samen, in goede orde

In artikel 1 van onze kerkorde is vastgelegd waarom het belangrijk is dat de kerken gezamenlijk een kerkorde hebben. Het is heel eenvoudig: "In de gemeente van Christus behoort alles in goede orde te gebeuren". Naar het bijbelwoord: "Laat alles betamelijk en in goede orde geschieden." (I Kor. 14: 40). En: "... ik zie met blijdschap de orde die bij u heerst, ...". (Col. 2: 5). "Want God is geen God van wanorde, maar van vrede." (I Kor. 14: 33).

Daarom hebben de kerken samen een aantal regels afgesproken, om de orde en de vrede te dienen, op een christelijke en bijbelse wijze, en de onderlinge eenheid te versterken.

Die regels zijn gebaseerd op wat de Schrift ons leert over kerkregering en onderlinge omgang. Veel van die regels zijn niet direct terug te vinden in de Bijbel. Maar wel zijn ze daarop gefundeerd.

Zonder de regels van de KO zou het wel heel moeilijk worden om echt samen te leven en is het vrijwel onmogelijk te laten zien hoe Christus gediend wordt in het kerkverband.

Orden van dienst

Artikel 65 zegt: “De kerkenraad zal de gemeente op de dag des Heren tweemaal samenroepen voor de eredienst. De kerken zullen zich houden aan de orden van dienst die door de generale synode zijn goedgekeurd.”

Artikel 67 luidt: “In de eredienst zullen de psalmen gezongen worden in een berijming die door de generale synode is aanvaard en verder de gezangen die de synode heeft goedgekeurd.”

Tweemaal een eredienst. En alleen zó, als we samen hebben afgesproken, omdat we samen geconcludeerd hebben dat we zo naar de wil van de Here doen. Met psalmen en liederen die we samen hebben vastgesteld.

Koersbepaling

Steeds meer worden deze artikelen als knellend ervaren. In sommige gemeenten wordt er in de praktijk ook al van afgeweken. Daar worden erediensten “opgeleukt” met elementen en met liederen die beslist niet op een generale synode zijn vastgesteld. Een enkele gemeente wil ook de ruimte hebben om niet meer twee erediensten per zondag te beleggen. Eén eredienst per zondag, die dan ook heel anders ingericht moet worden, verdient de voorkeur, zo meent men.

Daarom heeft de synode over het gebruik van beide artikelen een uitspraak gedaan. Deze uitspraak is vastgelegd in een “Koersbepaling m.b.t. de effectuering van artikel 65 en 67 KO”.

De artikelen worden niet gewijzigd of afgeschaft. Maar wel geeft de synode aan hoe we als kerken met die artikelen om moeten gaan. De koersbepaling is een voortzetting van de in Leusden uitgezette richting. Ook op de Generale Synode van Leusden werd al gepleit voor een ruimer omgaan met de kerkorde-artikelen.

Algemene kaders

De Generale Synode heeft allereerst vastgesteld dat synodebesluiten zich beperken tot het geven van algemene kaders. Kerkorde-artikelen zijn niet bedoeld als bindende regels maar als hoofdlijnen waarbinnen plaatselijke kerkenraden zelf invulling

kunnen geven. Er moet geen directe binding zijn aan precieze orden van dienst. De bestaande orden van dienst dienen als “voorbeeld” en worden “aanbevolen”. De kerken “kùnnen” er gebruik van maken.

In een toelichting wordt nogmaals gesteld dat de vastgestelde orden van dienst, waarover in artikel 65 gesproken wordt, *mógelijkheden* zijn om een gereformeerde eredienst verantwoord in te vullen. En “*De orden zijn dus niet op te vatten als een soort proces-verbaal of draaiboek van wat allemaal hooguit in een kerkdienst kan plaatsvinden en hoe dat uitgevoerd moet worden.*” Er komen verder geen regels voor de liturgie. Artikel 65 moet in bovenstaande zin voortaan uitgelegd en gebruikt worden.

Daarmee heeft artikel 65 zijn waarde verloren is het inhoudsloos geworden.

De synode heeft dat blijkbaar ook onderkend. Ze geeft in de toelichting dan ook aan dat nieuw te benoemen deputaten kerkrecht en kerkorde opdracht kunnen krijgen om nieuwe kerkorde-artikelen op te stellen voor de liturgie, in de geest van de voorlopige koersbepaling. Dat past bij de opdracht van deputaten om te bekijken of de kerkorde in zijn geheel niet moet worden herzien en om zonedig met voorstellen daartoe te komen.

Plaatselijk verantwoordelijk

Overigens is het wel de bedoeling dat kerkenraden de erediensten op verantwoorde wijze inrichten. Het is niet de bedoeling van de synode om maar aan alle mogelijke praktijken de ruimte te geven. En in de toelichting bij de koersbepaling wordt dan ook aangegeven wat men onder “verantwoord” verstaat:

In gehoorzaamheid aan de Schrift, in verbondenheid met (de liturgie van) al de heiligen in hemel en op aarde;....., in overeenstemming met de gereformeerde belijdenis, *met inachtneming van eigentijdse levensvormen, van plaatselijke contexten en van het karakter van de plaatselijke kerk.*

Het lijkt erop dat de synode, via de toelichting, toch wildgroei en chaos wil voorkomen. Maar de moeite zit aan het eind: “eigentijdse levensvormen” (wat dat ook maar mag zijn), “plaatselijke contexten” en “karakter van de plaatselijke kerk”.

Daarmee wordt de invulling van de liturgie toch weer geheel bij de plaatselijke kerkenraad gelegd en blijft artikel 65 van zijn

betekenis ontdaan. Immers met een beroep op eigen context en karakter, en eigentijdse levensvormen is heel wat mogelijk. Nu al wordt dit soort argumenten gebruikt om de regels uit de KO niet na te leven.

Liederen

In de koersbepaling heeft de synode ook iets gezegd over artikel 67. Wanneer kerkenraden liederen willen laten zingen die niet in de “bundel” (goedgekeurd) of op de “lijst” (vrijgegeven voor gebruik) voorkomen moet een kerkenraad dat wel verantwoorden. En het moet een uitzondering zijn. Nu is het op zich al vreemd dat er twee soorten liederen zijn: goedgekeurde, die je mag gebruiken in de eredienst, en niet-goedgekeurde, die echter wel vrijgegeven zijn voor gebruik, en die je dus óók mag zingen! Maar met deze koersbepaling stelt de synode dus vast dat ook nog heel andere liederen gezongen mogen worden. Men moet verantwoorden, het is een uitzondering, maar het mag wel!

Rode draad

Onze conclusie moet een trieste zijn: de eenheid van de kerken wordt in deze koersbepaling geschaad, kerkenraden hebben een vrijbrief voor de invulling van de erediensten (en je kunt zelfs, als je wilt, ook lezen: een vrijbrief voor het aantal erediensten), iedere kerkenraad mag laten zingen wat hij wil.

Daaruit kan zichtbaar worden wat voor de Gereformeerde Kerken de toekomst wordt: toenemende verscheidenheid, waarbij een ieder doet wat goed is in des kerkenraads ogen. Toenemende vervreemding. Minder mogelijkheden om elkaar aan te spreken en te ondersteunen. Toenemend independentisme (te sterke nadruk op de vrijheid van de plaatselijke kerk).

Zo is deze koersbepaling een forse stap in de ontbinding van ons kerkverband en tekenend voor de brede afval in onze Gereformeerde Kerken. Heel duidelijk is hier zichtbaar wat bij veel andere besluiten van de synode ook al te zien is: steeds meer wordt overgelaten aan de plaatselijke kerkenraad, over steeds minder hoeven we het eens te zien, steeds minder hebben we als kerken aan elkaar een (bijbelse) boodschap. Dit gegeven loopt als een rode draad door de besluitvorming.

IV. HOE LANG NOG?

Gehoorzaam in waarheid en eenheid

Onze Gereformeerde Kerken in Nederland bevinden zich in een diepe crisis. Hoe hebben we met deze crisis om te gaan? Wat is onze roeping van Godswege? Mogen we blijven roepen in een kerk die steeds meer verbastert? Moeten we breken met het kerkverband? Moeten we concluderen dat de Here bezig is de kandelaar weg te nemen?

Om die vraag te beantwoorden zijn drie overwegingen van belang, die gelden voor de kerk van alle tijden:

1. Altijd en allereerst geldt dat gelovige mensen onder alle omstandigheden *gehoorzaam* moeten zijn aan de Here Christus. Altijd zullen ze eenvoudig en trouw de weg moeten gaan die Hij wijst. En die weg kunnen we vinden in het Woord van de Here.
2. Trouw de weg gaan die de Here Christus wijst, betekent dat de *waarheid* van het Woord voorop blijft staan. Die waarheid mag niet worden aangetast. Geen enkele menselijke redenering die iets van die waarheid af doet mag geaccepteerd worden.
3. Er is altijd de roeping, die Christus ons zelf gaf, om de *eenheid* met alle gelovigen te zoeken en te bewaren. En om zo de broederliefde die wij in de Geest van Christus mogen en moeten hebben, gestalte te geven.

Maar het houden van die eenheid en het tonen van die broederliefde kan nooit ten koste gaan van de waarheid. Daarin kan geen tegenstelling zijn. Daarin mag geen tegenstelling gemaakt worden. Wanneer de waarheid van Gods Woord geweld wordt aangedaan is de eenheid verbroken.

Dan is reformatie geboden. Reformatie kan een wonder van bekering inhouden: een brede terugkeer binnen het kerkverband. Dit kan Gods Geest geven op ons gebed. Maar als dat uitblijft ondanks vele waarschuwingen, en dus onbekeerlijkheid wordt vastgesteld, dan – maar alleen pas dan en niet eerder – zal reformatie moeten betekenen: breken van de band met hen die de waarheid niet trouw blijven.

Alleen reformatie door terugkeer of afscheiding herstelt dan de eenheid in de waarheid, de eenheid met alle ware gelovigen, de eenheid met de Kerk van alle tijden en alle plaatsen.

IV. 1. WAT LEERT DE SCHRIFT?

In de voorafgaande hoofdstukken is aangetoond, door het aanwijzen van brede afval in de kerken en aan de hand van feitelijke synodebesluiten, dat onze Gereformeerde Kerken niet meer trouw zijn aan het Woord van de Here.

We willen nu gaan zien wat het Woord van de Here ons hierin te zeggen heeft, wat onze roeping in deze situatie is. Dat is toch voor onze bezinning en ons handelen het meest bepalend. Hieronder een “verkenning”.

Verbondsbreuk en bekering

- *“Toen het volk zag, dat Mozes toefde van de berg af te dalen, verzamelde het zich rondom Aäron, en zeide tot hem: Welaan, maak ons goden, die vóór ons uit gaan, want deze Mozes, die man, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd – wij weten niet, wat er van hem geworden is.” (Ex. 32: 1)*

Het volk Israël, nog maar pas door de Here gered uit Egypte, nog maar pas deelnemer aan die machtige verbondsvernieuwing, getuige van tal van Gods wonderen, bekend met de beloften die de Here deed aan Abraham, Isaäk en Jakob, bréékt het Verbond op. Het eerste en het tweede gebod worden grof geschonden. De Israëlieten zien niet meer in de eerste plaats op de Here en zijn beloften, maar naar een mens die hen voorgaat: we zien Mozes niet meer en weten niet wat er van hem geworden is..... Het is ten diepste de zonde van het niet genoeg hebben aan het Woord van God, maar willen *zien*. Toch heeft de HERE duidelijk aan zijn volk gezegd, dat het Hem op zijn Woord moet geloven, zonder te zien. Verbondsbreuk doordat Gods kinderen weigeren zijn Woord op hun hart te binden.

Over zulke ontrouw wordt de Here bijzonder toornig.

- *“Vervolgens zeide de HERE tot Mozes: Ik heb dit volk gezien en zie, het is een hardnekkig volk. Nu dan, laat Mij begaan, dat mijn toorn tegen hen ontbrande en Ik hen vernietige, maar u zal Ik tot een groot volk maken.” (Ex. 32: 9, 10).*
- *“Toen het volk dit kwade woord hoorde, treurde het en niemand deed zijn sieraad aan.” (Ex. 33: 4).*

De ontrouw kàn en màg niet blijven bestaan. Gods straf treft zijn volk, Hij wendt zich van zijn volk af en ook nadat Gods oordeel

het volk getroffen heeft, het gouden kalf is vernietigd en duizenden de dood vonden, weigert God om zelf met zijn volk nog langer op te trekken. Pas nadat er sprake is van oprecht berouw en oprechte bekering toont de Here genade en neemt Hij zijn volk weer aan, vergeeft Hij de schuld en herstelt Hij het verbroken Verbond.

Geloofsgehoorzaamheid

- *“Welnu, vreest dan de HERE en dient Hem oprecht en getrouw; doet weg de goden die uw vaders gediend hebben aan de overzijde der Rivier en in Egypte, en dient de HERE. Maar indien het kwaad is in uw ogen, de HERE te dienen, kiest dan heden, wie gij dienen zult: of de goden die uw vaders aan de overzijde der Rivier gediend hebben, of de goden der Amorieten, in wier land gij woont. Maar ik en mijn huis, wij zullen de HERE dienen!” (Jozua 24: 14, 15).*
- *“Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is en wat de HERE van u vraagt: niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met uw God.” (Micha 6: 8).*
- *“Hoor, zonen, de tucht van een vader. En weest opmerkzaam, om inzicht te verkrijgen, want ik geef u goede leer; verlaat mijn onderwijzing niet.” (Spr. 4: 1, 2).*
- *“Al wat Ik u gebied, zult gij naarstig onderhouden; gij zult daaraan niet toedoen, noch daarvan afdoen.” (Deut. 12: 32).*
- *“Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de wet, eer alles zal zijn geschied. Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen.” (Matth. 5: 17-20).*
- *“Zie toe op uzelf en op de leer, volhard in deze dingen; want door dit te doen zult gij zowel uzelf als hen, die u horen, behouden.” (I Tim. 4: 16).*

De woorden van Jozua staan niet op zichzelf maar hebben hun plaats aan het eind van een lange geschiedenis van Gods trouw en genade en herhaalde ontrouw van de Israëlieten, tijdens welke de Here telkens weer duidelijk heeft gemaakt wat Hij van zijn volk vraagt: gelovig volk van God zijn, oprecht de Here dienen en de

naam van Zijn volk dragen. Hij vraagt gewoon trouw te zijn aan Gods Woord, dat Woord geheel laten staan, niet aan de geboden tornen, niet allerlei zaken uit de Schrift “toepasbaar” maken voor “een andere tijd”, niet de eerste liefde, de volledige overgave aan het Evangelie, inruilen voor geschipper met wetenschappelijke theorieën, die het Woord van Christus “aangenaam” willen maken. Het komt er echt op aan. Uiteindelijk is er maar één keuze: of volkomen trouw aan de Here en Zijn Woord of van Hem afwijken, de ideeën van mensen een belangrijker plaats toekennen dan het Woord van de Here en, onherroepelijke consequentie, het verbondsoordeel over je afroepen.

Naar de huidige crisis in onze Gereformeerde Kerken vertaald: of Gods Woord helemaal laten staan en daarnaar willen leven, of de geest van de tijd, de geest van afval en ontrouw, toelaten en daarmee Gods toorn afroepen en het recht verliezen gemeente van de Here genoemd te worden.

Verbondsverlating en onbekeerlijkheid

- *“Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde verzaakt hebt. Gedenk dan, van welke hoogte gij gevallen zijt en bekeer u en doe (weder) uw eerste werken. Maar zo niet, dan kom Ik tot u en Ik zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, indien gij u niet bekeert.” (Op. 2: 4, 5).*
- *“Ik betuig aan een ieder, die de woorden der profetie van dit boek hoort: Indien iemand hieraan toevoegt, God zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek beschreven zijn; en indien iemand afneemt van de woorden van het boek dezer profetie, God zal zijn deel afnemen van het geboomte des levens en van de heilige stad, welke in dit boek beschreven zijn.” (Op. 22: 18, 19).*

En als de kerk van Christus toch de verkeerde keus blijft maken? Als ze toch gaat schipperen en afdoet van de ernst en de heiligheid van het Woord van God? En die afwijking een legitieme plaats blijft geven in het leven van de gemeente? Wanneer er geen angst is voor het oordeel en men niet bang is voor het wegnemen van de kandelaar? Wanneer er geen uitzicht is op oprechte (wezenlijke) en brede terugkeer tot eerbiedige geloofsgehoorzaamheid en er dus sprake is van onbekeerlijkheid? Of als er alleen maar halfzachte pogingen worden gedaan om degenen die opstaan tegen de

verbondsverlating in slaap te wiegen? Wanneer steeds het compromis wordt gezocht en niet de radikale keuze?

- *“Want er komt een tijd, dat (de mensen) de gezonde leer niet (meer) zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich (tal van) leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtsels keren.” (II Tim. 4: 3,4)*

Wanneer de profetie van Timotheüs werkelijkheid is geworden, wat is dan de juiste weg voor hen die trouw willen zijn?

Vrijmaking?

- *“En ik hoorde een andere stem uit de hemel zeggen: Gaat uit van haar, mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen.” (Op. 18: 4).*
- *“Een ieder die verder gaat en niet blijft in de leer van Christus, heeft God niet; wie in die leer blijft, deze heeft zowel de Vader als de Zoon.” (II Joh.: 9).*
- *“Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en heet hem niet welkom. Want wie hem welkom heet, heeft deel aan zijn boze werken.” (II Joh. : 10, 11).*

Gaat uit van haar, mijn volk! Wanneer de Kerk ontrouw wordt, en, tegen waarschuwend profetie in, van Gods Woord afdoet, ja, valse leer toelaat, en “flirt” met de geest van de tijd, dan is Op. 18: 4 toepasbaar op onze situatie.

Wanneer er sprake is van valse leer, en in het verkondigen van die leer wordt volhard ondanks indringende oproepen tot bekering, dan moet de broederband verbroken worden. Om des Heren wil!

Grote woorden? Mag je zo spreken als het “slechts” (?) gaat om “knoeien” met de Tafel des Heren, het buiten werking stellen van het vierde en zevende gebod (en daarmee de hele Wet, ja het gezag van Gods Woord, ter discussie stellend), het in de kerk inbrengen van ongeestelijke liederen, e.a.?

Grote woorden? Té grote woorden? Té massief op dit moment?

Wie de leer van het Evangelie niet volledig, trouw en radikaal brengt maar iets anders leert, die verbreekt de gemeenschap in Christus. Wanneer de Kerk die koers gaat en zo de gemeenschap verbreekt, geldt uiteindelijk het bevel: heet de verkondigers van die boodschap niet welkom, gaat uit van die gemeenschap die het verbond verbroken heeft.

Dat is reformatie: de gemeenschap met de Here hersteld laten worden.

Maar, nog eens: grote woorden. Ernstige woorden. Met het spreken van dit soort woorden moeten we uiterst zorgvuldig omgaan. Mogen we dan “zomaar” bovenstaand oordeel toepassen op onze situatie?

Verootmoediging

- *“Ach, HERE, God des hemels, grote en geduchte God, die het verbond en de goedertierenheid gestand doet jegens hen die U liefhebben en uw geboden onderhouden, laat toch uw oor opmerkzaam en uw ogen geopend zijn, om te horen naar het gebed van uw knecht, dat ik thans dag en nacht voor de Israëlieten, uw knechten, tot U opzend; en ik doe belijdenis van de zonden der Israëlieten, die wij tegen U bedreven hebben; ook ik en mijn familie, wij hebben gezondigd. Zwaar hebben wij tegen U misdreven; wij hebben niet onderhouden de geboden, inzettingen en verordeningen, die Gij aan uw knecht Mozes geboden hadt.” (Neh. 1: 5-7)*
- *“En ik bad tot de HERE, mijn God, en deed schuldbelijdenis en zeide: Ach HERE,, wij hebben gezondigd en misdreven, wij hebben goddeloos gehandeld en zijn wederspanning geweest; wij zijn afgeweken van uw geboden en van uw verordeningen, en wij hebben niet geluisterd naar uw knechten, de profeten, die in uw naam gesproken hebben tot onze koningen, onze vorsten en onze vaders, en tot het ganse volk des lands.” (Dan. 9: 4-6)* Israël heeft gezondigd. Zwaar gezondigd. Het volk heeft het Verbond gebroken en niet geluisterd naar de profeten. De geboden en inzettingen van de Here heeft het niet in acht genomen.

Die zonde moet beleden worden. Die zonde moet met verdriet en berouw aan de HERE worden voorgelegd. Dat vraagt de HERE van zijn volk. Eerst berouw, en verootmoediging, en daarna de bede om vergeving, en het gebed om en de oproep tot terugkeer.

Van heel het volk. Want iedereen is schuldig. Ook de gelovige Nehemia, ook de trouwe Daniël, weten zich schuldig voor de HERE. Ze maken deel uit van Israël en hebben deel aan de zonde van Israël. “Wij hebben gezondigd”, “wij hebben misdreven”. Nee, niet wijzend naar de ander, niet de vinger uitstekend naar “dàt volk”.

Naar de situatie in onze Gereformeerde Kerken: wij àllen hebben het Verbond gebroken. Wij àllen staan schuldig voor de HERE. Wij àllen hebben vergeving nodig voor de kerkelijke en de persoonlijke zonden.

- *“Maar Samuël zeide: heeft de HERE evenzeer welgevallen aan brandoffers en slachtoffers als aan het horen naar des HEREN stem? Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffers, luisteren beter dan het vette der rammen.” (1 Sam. 15: 22)*
- *“En hem lief te hebben uit geheel het hart en uit geheel het verstand en uit geheel de kracht, en de naaste lief te hebben als zichzelf, is meer dan alle brandoffers en slachtoffers.” (Marc. 12: 33)*

Echte verootmoediging houdt in èchte bekering. Woorden van verootmoediging, zonder echte terugkeer naar het Woord, zijn niets waard.

Oproep tot bekering

- *“Wast u, reinigt u, doet uw boze daden uit mijn ogen weg; houdt op kwaad te doen; leert goed te doen;” (Jes. 1: 16, 17a).*
- *“Bekeert u tot Hem van wie de kinderen Israëls diep zijn afgefallen.” (Jes. 31: 6).*
- *“... maar bekeert zich dit volk waarover Ik een uitspraak deed, van zijn boosheid, dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun dacht aan te doen.” (Jer. 18: 8).*
- *“Bekeer u, Israël, tot de HERE, uw God, want door uw ongerechtigheid zijt gij gestruikeld.” (Hos. 14: 2).*
- *“Maar ook nu nog luidt het woord des HEREN: Bekeert u tot Mij met uw ganse hart, en met vasten en geweent en rouwklacht.” (Joël 2; 12).*
- *“De HERE is op uw vaders zeer toornig geweest, maar zeg tot hen: zo zegt de HERE der heerscharen: bekeert u tot Mij, luidt het woord van de HERE der heerscharen, dan zal Ik tot u wederkeren, zegt de HERE der heerscharen.” (Zach. 1: 2, 3).*
- *“Bekeer u dan; maar zo niet, dan kom Ik spoedig tot u en Ik zal strijd tegen hen voeren met het zwaard mijnsmonds.”*
- *“Wie een oor heeft, die hore, wat de Geest tot de gemeenten zegt.” (Op. 2; 16).*

Wanneer de Here van zijn volk vraagt om te breken met de zonde en de gemeenschap met Hem te laten herstellen, dan laat Hij die boodschap voortdurend uitgebreid, indringend en liefdevol

prediken. Continu is er de indringende profetie: bekeer u! Onder het oude en onder het nieuwe Verbond.

Alvorens te concluderen dat de broederband om des Heren wil verbroken moet worden, zal eerst geprofeteerd moeten worden. Duidelijk. Langdurig. Met veel geduld en liefde, en met aanhoudend bidden.

De afgelopen jaren is er continu en indringend geprofeteerd in bladen als REFORMANDA en AANVULLING en in vele bezwaarschriften in de kerkelijke weg. Velen zijn voor die profetie doof gebleven: onverschillig, geïrriteerd, wegwuivend, verzachtend, aanvallend. De profeten van Israël hebben het ook gemerkt: vaak was hun prediking niet geliefd en werden ze persoonlijk slecht bejegend. Toch klonk de oproep lang en luid, liefdevol en geduldig. Met grote kracht. Nóg klinken ook in de Gereformeerde Kerken de oproepen, nóg stapelen de gebeden zich op voor de troon van God. Maar niet eindeloos!

Het Lam volgen

- *“Dezen zijn het, die zich niet met vrouwen hebben bevekt, want zij zijn maagdelijk. Dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Hij ook heengaat.” (Op. 14: 4)*

Wat levert deze verkenning nu op?

Het komt er op aan volledig en radikaal trouw te blijven aan Gods Woord. Van dat Woord, inclusief de geboden van de Here, mag niets afgedaan worden. Wanneer aan dat Woord wel wordt afgedaan, wanneer een andere leer wordt gebracht in de kerk, moet er gekozen worden: vóór of tegen de trouw aan de Schrift. Dan moet indringend, uitvoerig en liefdevol geprofeteerd worden. Dan moet opgeroepen worden tot oprechte verootmoediging en oprechte bekering. Alleen als er geen enkel teken komt van oprechte bekering mag een andere weg bewandeld worden. Ja, dan móet die andere weg gekozen worden: bekering door “van haar uit te gaan.” Maar eerst, tot het uiterste, de profetie.

Geen gemakkelijke weg: een gang met moeite, verdriet, aarzeling, misschien eenzaamheid en isolement, mogelijk ook spot en haat. Maar ziende op het Woord van Christus:

- *“Wie overwint, zal aldus bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam geenszins uitwissen uit het boek des levens, maar Ik zal zijn naam belijden voor mijn Vader en voor zijn engelen.” (Op. 3: 5).*

- *“En zie, Ik kom spoedig. Zalig hij, die de woorden der profetie van dit boek bewaart!” (Op. 22: 7).*
- *“Ik, Jezus, heb mijn engel gezonden, om ulieden dit te betuigen voor de gemeenten. Ik ben de wortel en het geslacht van David, de blinkende morgenster.” (Op. 22: 16).*
- *“Maar David sterkte zich in de HERE, zijn God.” (!Sam. 30: 6).*

IV. 2. WAT ZEGT DE BELIJDENIS?

We willen ook nagaan wat de belijdenis ons te zeggen heeft. We geloven en belijden dat de belijdenis, de Drie Formulieren van Enigheid, de Heilige Schrift naspreekt. De belijdenis is daarom ook een betrouwbare wegwijzer in de crisis.

- *“Daarom is het de mensen, zelfs al waren het de apostelen, niet geoorloofd anders te leren dan ons reeds geleerd is door de Heilige Schrift;... “ (NGB artikel 7).*
- *“Daarom verwerpen wij uit de grond van ons hart alles wat met deze onfeilbare regel niet overeenkomt.” (NGB artikel 7).*

We belijden, in overeenstemming met Gods Woord, dat nooit iets geleerd mag worden dan wat Gods Woord ons zegt. In het voorgaande deel van deze brochure hebben we gezien dat er wel degelijk in de Gereformeerde Kerken dingen geleerd worden die strijden met Gods Woord. Terwijl de dwaling is aangetoond en er tegen gewaarschuwd is.

- *“Om dit alles (de roeping zich te voegen bij de kerk – auteurs) des te beter te kunnen onderhouden, is het volgens Gods Woord de roeping van alle gelovigen zich af te scheiden van hen die niet bij de kerk horen, en zich bij deze vergadering te voegen, zelfs al zouden “ (NGB artikel 28).*

Gelovigen hebben een ernstige roeping op het terrein van de Kerk. Ze móeten zich afscheiden van hen die niet bij de Kerk horen, om zich vervolgens te voegen bij de wettige Kerk des Heren. Zij die ontrouw zijn en blijven, in de prediking, in de bediening van de sacramenten en in de oefening van de tucht, horen zij bij de Kerk?

- *“Wij geloven dat men nauwgezet en met grote zorgvuldigheid, vanuit Gods Woord, behoort te onderscheiden welke de ware kerk is, omdat alle sekten die er tegenwoordig in de wereld zijn, zich ten onrechte kerk noemen.” (NGB artikel 29).*
 - *De kenmerken waaraan men de ware kerk kan kennen, zijn deze: dat de kerk de zuivere prediking van het evangelie onderhoudt; dat zij de zuivere bediening van de sacramenten onderhoudt, zoals Christus die heeft ingesteld; dat de kerkelijke tucht wordt geoefend om de zonden te bestraffen. Kortom, dat men zich richt naar het zuivere Woord van God, alles wat daarmee in strijd is verwerpt en Jezus Christus erkent als het enige Hoofd. Hieraan kan men met zekerheid de ware kerk kennen en niemand heeft het recht zich van haar af te scheiden.” (NGB artikel 29).*
 - *“Wat de valse kerk betreft, deze schrijft aan zichzelf en haar verordeningen meer gezag toe dan aan Gods Woord en wil zich niet aan het juk van Christus onderwerpen.” (NGB artikel 29).*
- De kenmerken van de wáre kerk zijn duidelijk. We hebben gezien dat onze Gereformeerde Kerken officieel, in haar meeste kerkelijke vergadering, de kenmerken van de ware kerk niet meer vertonen. Integendeel, de kenmerken van de valse kerk zijn zichtbaar geworden. Daarom geldt nu:
- *“Daarom verwerpen wij alle menselijke bedenksels en alle wetten die men zou willen invoeren om God te dienen en daardoor het geweten te binden en te dwingen, op welke wijze dan ook. Wij aanvaarden dus alleen wat kan dienen om de eendracht en eenheid te bevorderen en te bewaren, en allen te doen blijven bij de gehoorzaamheid aan God.” (NGB artikel 32).*

V. CONCLUSIE

Definitief

De Generale Synode Zuidhorn-2002 heeft in de meeste zaken, besproken in hoofdstuk III, *afsluitende* besluiten genomen. Waar dit het geval is, is steeds sprake van afgewezen revisieverzoeken m.b.t. besluiten van de Generale Synode te Leusden. Het betreft in ieder geval de besluiten m.b.t. het vierde gebod/de zondagsrust, samensprekingen met Christelijke Gereformeerde Kerken, het zegenende gemeentelid (ambtsuitholling in de liturgie), de viering van het Heilig Avondmaal in crisisgebieden, invoering van onschriftuurlijke liederen uit het Liedboek, de betekenis van artikel 65 en 67 van de KO, het huwelijksformulier en de nieuwe avondmaalsformulieren.

In al deze zaken moet geconcludeerd worden dat het niet langer mogelijk is, binnen het kerkverband, de vrijheid van het 'niet voor vast en bondig houden' van artikel 31 K.O. te benutten. Dat is de regel in onze Gereformeerde Kerken.

De genomen besluiten zijn definitief.

De mogelijkheid om bij de eerstvolgende Generale Synode revisie te vragen van de gewraakte synodebesluiten is afgesneden.

Dat is duidelijk uit de kerkrechtelijke regels en uit de synodebesluiten inzake het rechtseffect van de synodebesluiten.

Artikel 33 KO

De kerkorde bepaalt in artikel 33 immers, dat wat eenmaal is afgehandeld, niet opnieuw aan de orde moet worden gesteld.

Volgens de kerkrechtelijke praktijk kan dat alleen, wanneer de bezwaarde met *nieuwe argumenten* komt.

Deze bepaling betekent dus dat de hierboven door ons genoemde synodebesluiten, die naar onze overtuiging in strijd zijn met Schrift en belijdenis, niet opnieuw aan de orde gesteld kunnen worden. De bezwaren tegen deze synodebesluiten zijn nu door twee generale synodes afgewezen.

Daarom staat de weg van het niet voor vast en bondig houden volgens artikel 31 van de Kerkorde niet meer open.

Rechtseffect

De Generale Synode besloot dat alleen door haar aangewezen besluiten in de kerken “rechtseffect” hebben en door de kerkenraden geratificeerd (met instemming bekrachtigd) en geëffectueerd (uitgevoerd) moeten worden.

Daartoe gaf de synode een lijst van deze besluiten. Verschillende omstreden zaken komen op die lijst niet voor. De synode oordeelde dus dat deze de plaatselijke kerken niet aangaan en daarom door de kerkenraden niet geratificeerd en uitgevoerd moeten worden.

Nu vallen daar ook zaken onder, die juist brede onrust in de kerken hebben opgeroepen, waarover publiek gediscussieerd is en waar vele kerkleden zich bij betrokken weten! Zijn de besluiten over de zondag en de zondagsrust, en de viering van het Heilig Avondmaal door onze legerpredikanten, niet juist zaken waar alle kerken verantwoordelijk voor zijn?

Maar nu is voor veel besluiten de weg naar beroep definitief afgesneden.

Onaanvaardbaar

Nogmaals, nu de synode in al deze zaken de ingebrachte bezwaren heeft afgewezen, moeten we vaststellen (‘er is geschied’) dat de afwijking van het Woord van God *definitief* is.

Die afwijking van Gods woord is niet incidenteel. In hoofdstuk II en III is aangetoond dat die afwijking de volle breedte van kerkelijk leven en geloofsleven betreft. De door de generale synode genomen besluiten zijn van die afwijking de concrete gevolgen. Daarbij moet bedacht worden dat in deze brochure alleen de meest ernstige zaken besproken zijn. In tal van andere besluiten en rapporten van “Zuidhorn” is die afwijking in meer of mindere mate zichtbaar.

Nu kan er verschil gemaakt worden in zwaarte van besluiten en rapporten. Niet altijd moet een besluit dat afvoert van Schrift en belijdenis tot het oordeel leiden: hieraan conformeren betekent heel direct zondigen tegen de Here.

Soms kan vastgesteld worden: dit is niet in de lijn van Schrift en belijdenis, of niet in de lijn van een goed kerkelijk samenleven, maar voor de leden van de kerken blijft ruimte om, profeterend en protesterend, nog gehoorzaam te zijn aan de Here.

Wanneer we de verschillende besproken besluiten en het rapport echtscheiding elk op zichzelf beoordelen, dan is in verschillende gevallen bovenstaande van toepassing: op zich bekeken moet een besluit wel afgewezen en bestreden worden maar het hoeft nog geen “breekpunt” te zijn.

Zetten we echter al die besluiten bij elkaar, en hebben we oog voor de lijn van afwijking van Gods Woord en het voorop stellen van menselijk willen in àlle besproken besluiten, dan komt het anders te liggen. Alle genomen besluiten en ingediende rapporten *staan nl. níet op zichzelf*. Gezamenlijk tonen ze een buitengewoon ernstig beeld. Daarom moet ons oordeel toch zijn: de genoemde besluiten van “Zuidhorn” mogen door ons niet geaccepteerd worden.

Direct tegen Gods Woord

Tegelijk moet van enkele besluiten wel degelijk **ondubbelzinnig vastgesteld** worden, óók wanneer we ze als op zichzelf staand beoordelen, dat menselijke bedenksels vastgelegd zijn om de gewetens te binden bóven de binding aan Gods Woord. Acceptatie van déze besluiten brengt ons heel direct in strijd met de gehoorzaamheid aan de Schrift. Dat is onaanvaardbaar. Onze roeping is te blijven bij de eenvoudige gehoorzaamheid aan God. Die roeping verdraagt zich niet met het aanvaarden van besluiten die *regelrecht Gods Woord aantasten*.

Het betreft dan in ieder geval de besluiten rond het vierde gebod/de zondagsrust (en daarmee de aantasting van àlle geboden), de viering van het Heilig Avondmaal in crisisgebieden (ontheiliging van het door Christus zelf ingestelde sacrament), de invoering van het ordinarium (het sacrament belangrijker dan het Woord) en de zegenende preeklezer (ontkenning van het bijzonder ambt). De leer van de kerk is hier in het geding. Bij het besluit over de zondagsrust is dat heel duidelijk, bij de drie andere besluiten wat minder zichtbaar maar wel degelijk ook aan de orde. Die bijbelse leer is officieel veranderd door de besluiten van de synode. Valse leer is gelegitimeerd als leer der kerk.

Nogmaals: *onaanvaardbaar*.

Kerkverband

T.a.v. het kerkverband moeten we hier vaststellen dat ook ons kerkelijk samenleven onder grote druk staat, ja, dat in feite de Gereformeerde Kerken aan het ontbinden zijn. Streefden de

Gereformeerde Kerken voorheen naar eensgezindheid en gezamenlijkheid in het als kerken dienen van de Here, nu wordt heel veel overgelaten aan de plaatselijke kerkenraden. Blijkbaar kunnen we het niet meer eens worden met elkaar. Daarnaast is vastgelegd dat gezamenlijk afgesproken regels (zie artikel 65 en 67 KO) niet meer moeten worden gezien als afspraken of regels maar veel meer als voorbeelden en richtlijnen waaraan we elkaar niet te zeer moeten binden of waarbinnen zoveel uitzonderingsmogelijkheden zijn dat ze niet meer als regel voor kerkelijk samenleven zullen functioneren.

De conclusie kan niet anders luiden dan dat *het independentisme* (té grote nadruk op plaatselijke zelfstandigheid en té weinig in rekening brengen van het kerkverband) *een vaste plaats heeft gekregen in de kerkelijke ontwikkelingen*.

Geen bekering

De ontwikkelingen binnen het kerkelijk leven en persoonlijk geloofsleven wijzen op verval, ja zelfs op deformatie van de kerk. We citeren woorden van prof. dr. K. Schilder uitgesproken op 26 augustus 1944 (rede *Kerkverbond en kerkverband*).

- *“Intussen blijft de vraag ons kwellen en om antwoord roepen, hoe het komen kan, dat dat heerlijke huis der kerk ook zo vaak door schandelijke dingen wordt verontreinigd en tot een spot en aanfluiting voor de wereld. Die benauwende vraag: hoe is het in Gods naam mogelijk? is alleen te beantwoorden door heel eenvoudig het abc der christelijke waarheid te stellen, dat luidt: Indien zij afgaan van mijn geboden, hoe ter wereld kan ginds, waar dat gebeurt een dageraad rijzen? Het afgaan van de geboden Gods, dat klein begint, haast onmerkbaar, maar dat straks eenmaal volgehouden in z'n consequenties, de kerk meesleurt in de afgrond eer ze het weet, dat is altijd bij elke neerwaartse gang der kerk de enige oorzaak. En het zien van dat gebrek en het volhardend strijden daartegen is het enige en eerste middel om daarvan bevrijd te worden, met een gezelschap dat zichzelf weer formeren gaat rondom de eenvoudige daad van de simpele voor God verantwoorde en voor mensen (...) grijpbare gehoorzaamheid.”(geciteerd in D. Deddens, *Uit de Diepten, Woord en Wereld, 1994; pp 65,66*)*

Hoe uiterst actueel blijken deze woorden voor de huidige situatie binnen de Gereformeerde Kerken: na een tijd van zeer veel

gunstbewijzen na de Vrijmaking in 1944, is ook nu sprake van een val. De lauwheid in de kerken van de jaren negentig is uitgelopen op een gedeformeerde kerk. We moesten constateren dat dit maar niet geldt voor één of meerdere kwesties. We zagen het terug in eredienst, prediking, gemeenschap der heiligen, tucht, het spreken en denken over de kerk, het leven in het verbond. Over de hele linie is er afval en verbastering geconstateerd.

Voor onze Gereformeerde Kerken gelden al langere tijd de woorden van de Here Jezus Christus geschreven aan de gemeente te Sardes:

“Bedenk dan hoe gij het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het en bekeer u. Indien gij dan niet wakker wordt, zal Ik komen als een dief, en gij zult niet weten, op welk uur ik u zal overvallen (...) Wie een oor heeft, die hore wat de Geest tot de gemeenten zegt.” (Openb.3:1-6).

Daarom is er al vele jaren gewaarschuwd en geprofeteerd. In de kerkelijke weg via zeer, zeer vele bezwaarschriften m.b.t. de genoemde kerkelijke besluiten, aan kerkenraden en meerdere vergaderingen, en via revisieverzoeken aan synoden.

Er is jarenlang een veelheid aan appèllerende artikelen verschenen in bladen als REFORMANDA en AANVULLING. Niet alleen betreffende de synodebesluiten maar ook betreffende de kerkelijke ontwikkelingen op allerlei terrein. Er is onlangs nog een brochure verschenen van de LWVKO *Om trouw te zijn*. Meestal was er géén enkele reactie, slechts een doodzwijgen. Soms was er een reactie met wegwuiven van de bezwaren. Een enkele keer was er op ondergeschikte punten erkenning van bezwaren. Maar van een wezenlijke bekering binnen de kerken is tot nu toe geen sprake geweest.

Zal de Here daarom niet de kandelaar wegnemen nu de eerste liefde na de reformatie van 1944 wordt verzaakt en geen spoor van bekering wordt getoond?

Conformereren of reformeren

Aan het einde van deze brochure kunnen we niet anders dan met verdriet vaststellen dat de Gereformeerde Kerken ver afgedwaald zijn en in feite het fundament van apostelen en profeten verlaten hebben:

- Valse leer wordt officieel gelegitimeerd, de geboden van de Here worden van hun gezag beroofd.
- De sacramenten worden dikwijls ontheiligd.
- De tucht wordt niet of onvoldoende uitgeoefend.
- De gemeenschap der heiligen is opgebroken, eendracht in het dienen en loven van God is verstoord.
- Er is een sterke geest van afdwaling op het hele brede terrein van het kerkelijk leven en het geloofsleven.
- Broeders en zusters die op schriftuurlijke gronden bezwaren maken worden niet gehoord of worden vermaand; soms worden ze zelfs afgehouden van het avondmaal.
- Het kerkverband wordt steeds minder belangrijk ten gunste van independentisme: als kerken vertonen we weinig/afnemende samenhang.
- Binnen het kerkverband zijn geen "gewone" mogelijkheden meer om te vragen om herziening van de meeste in de brochure genoemde besluiten.
- Al jaren lang is er geprofeteerd, o.a. in de bladen REFORMANDA en AANVULLING, en d.m.v. vele bezwaarschriften, op vergaderingen van kerkenraden, classes, particuliere en generale synoden.
- Er is geen teken van een begin van bekering; integendeel, er zijn alleen halfslachtige pogingen te zien om de zgn. eenheid en de vrede te bewaren; maar de waarheid blijft in het midden liggen.

Kortom de Gereformeerde Kerken vertonen al meer de kenmerken van de valse kerk.

Onze verdrietige en moeilijke conclusie moet dan ook zijn: zo mag het niet langer! Want het is de Here Zelf die zijn afgedwaalde kerk waarschuwt dat Hij bij verharding en onbekeerlijkheid de kandelaar gaat wegnemen. Dan zijn er nog wel Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland maar dan is de Here Zelf niet meer in haar midden. Om die reden is reformatie geboden. En het is nú onze roeping van de Here om ons aan die reformatie te wijden. Dat is de keus waar we nu voor gesteld worden: conformeren of reformeren. Dit zijn grote woorden van kleine, met zonde beladen mensen. In eigen kracht zijn ze onmogelijk te volbrengen. Laten we ons sterken in onze Here.

VI. APPÈL

In deze brochure willen we u daarom tenslotte de weg voorhouden die in gehoorzaamheid bewandeld kan worden om waarheid en eenheid te bewaren. Om naast het opkomen van de eer van God juist ook in broederliefde tot het uiterste te gaan.

Laten we daarom alle kerkenraden oproepen tot een TERUGKEER die het hele geloofs- en kerkelijk leven betreft. Het gaat dus niet alleen om een aantal kwesties, het gaat om een terugkeer van een verkeerde geest die het hele kerkelijke en geloofsleven doortrokken heeft. Niet bij iedereen in gelijke mate, ook zijn er plaatselijk verschillen. Maar als kerken en als kerkleden zijn wij verantwoordelijk voor de doorwerking van die geest in allerlei kerkelijke besluiten en in allerlei verbanden tot en met de eredienst en de prediking. **Daarom moeten wij ons allen verantwoordelijk weten voor de oproep om tot een radicale TERUGKEER te komen naar eerbiedige gehoorzaamheid aan Gods Woord.**

Deze TERUGKEER houdt in om, naar artikel 31 KO, de genoemde besluiten van de synode niet voor vast en bondig te houden, ja, ze te verwerpen. Ze moet ook inhouden dat de kerkenraad alle kerkenraden van zusterkerken wil oproepen tot deze reformatie. Ook dat de kerkenraden weer een begin maken met een ootmoedige terugkeer naar eerbiedige verbondsgehoorzaamheid op alle terreinen van het leven. **Dit laatste zal moeten gebeuren in de weg van algemene verootmoediging voor de Here, met de oproep tot daadwerkelijke en radicale bekering t.a.v. duidelijk aangegeven zondige wegen.**

De oproep dient ook aan zoveel mogelijk broeders en zusters in de eigen gemeente bekend te worden gemaakt met een korte toelichting. Deze uiterste oproep is bedoeld om de gewraakte synodebesluiten uit het midden van de kerken weg te nemen en de kerken terug te brengen op de goede wegen van het Verbond.

Reformatie kan niet langer worden uitgesteld, zeker niet tot aan een reguliere nieuwe generale synode over drie jaar. Plaatselijk zien we nu al dat de afval in onze Gereformeerde Kerken leidt tot onhoudbare situaties voor broeders en zusters. Deze broeders en

zusters zijn vastgelopen in de kerkelijke weg en lopen tegen een muur aan in hun eigen kerk. Soms worden ze helemaal uitgestoten omdat men niet langer naar hun bezwaren wil luisteren.

Daarom is haast geboden met de genoemde oproep. Ter wille van broeders en zusters die nu al de kerk verlaten omdat ze geen toekomst meer zien, maar vooral ter wille van de eer van God en het behoud van ons en onze kinderen.

Bij deze oproep mogen we alleen een wonder van de Here verwachten. Een wonder waar we ook voor moeten bidden. Bij de Here is alles mogelijk, en daarbij is ook ons gebed van grote waarde. Laten we daarom dit uiterste **appèl** op onze kerkenraden begeleiden met onze vurige en aanhoudende gebeden.

Dan mogen we onze kerkenraad wijzen op Gods eigen Woord: heden indien gij Zijn stem hoort, verhardt uw harten niet (Hebr. 3,4). Wanneer de kerkenraden in groten getale positief reageren, dan is wellicht nog herstel en reformatie binnen het kerkverband mogelijk. In die weg kan de kerk weer komen te staan op het vaste fundament van apostelen en profeten en wordt ze geen post-gereformeerde kerk die dit alles achter zich heeft gelaten. Van ons wordt gevraagd met deze klem nog eenmaal krachtig, helder en liefdevol **te** profeteren. Nogmaals, de Here kan wonderen geven waar wij geen mogelijkheden meer zien.

Het is dus de roeping van een ieder van ons om een schrijven te richten aan onze eigen kerkenraad en aan onze medebroeders en zusters in onze gemeente, die God ons heeft geschonken. Hierbij willen we erop wijzen dat geschikte voorbeeldbrieven opvraagbaar zijn bij de secretaris van de vereniging REFORMANDA (zie informatie achterin deze brochure).

Deze roeping mag in dienst staan van het kerkvergaderend werk van onze Here Jezus Christus. Daarom mogen we vertrouwen, dat de Here trouw aan zijn roeping zegenen wil. Dat hebben we gezien in de geschiedenis van de Kerk. Moeite en verdriet zal er zijn. Strijd in de kerk brengt grote pijn met zich mee. Wellicht is de uitkomst van ons **appèl** een andere dan ons voor ogen staat. Maar alle strijd, moeite, verdriet, pijn en teleurstelling staan wel in het perspectief van een schitterende toekomst. Uiteindelijk worden onze hoop en verwachting **niet** beschaamd in onze Here

Christus. Laten we in die onomstootbare zekerheid aan het werk gaan.

- *“Hij, die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom, Here Jezus!” (Op. 22: 20).*

(NB: in de elektronische brochure is de inhoudsopgave iets versprongen)

Inhoud

I.	INLEIDING	
	Gereformeerde kerken na de Generale Synode van Zuidhorn	2
II.	ACHTERGRONDEN	
	Kerkelijk leven en geloofsleven en achterliggende geest	8
III.	SYNODEBESLUITEN ZUIDHORN	
	Inhoudelijke toetsing van besluiten	33
IV.	HOELANG NOG?	
	Wat zeggen Schrift en belijdenis	71
V.	CONCLUSIE	
	Conformereren of reformeren	82
VI.	APPÈL	
	Terugkeer naar Gods Woord	89
	Informatie	93

Informatie

Meer informatie over de kerkelijke ontwikkelingen en bruikbaar studiemateriaal kunt u o.a. vinden in een tweetal bladen:

- Reformanda
- Aanvulling

Het LWVKO heeft behalve deze brochure ook uitgegeven:

- *Om trouw te zijn*, de komende generale synode te Zuidhorn, kerken op een kruispunt, 2002
- *Sabbat en zondag*, om de blijvende geldigheid van het vierde gebod, verschijnt februari 2003
- *Blijft in mijn liefde*, het bewaren van Gods geboden in deze tijd, verschijnt februari 2003

Veel informatie kunt u ook vinden op enkele websites:

- website van de Gereformeerde Kerken (vrijg.):
www.gkv.nl
met hierop o.a. alle deputatenrapporten en een link naar de website van de Christelijke Gereformeerde kerken
- www.aanvulling.nl
met hierop de mogelijkheid genoemde brochures te lezen en te downloaden
- www.reformanda.nl
met hierop de mogelijkheid genoemde brochures te lezen en te downloaden;
evenals voorbeeldbrieven voor een appel

Voorbeeldbrieven kunnen, behalve via de genoemde websites, ook aangevraagd worden bij de vereniging Reformanda,

**p/a/ dhr. W. Wildeboer
Gaykingstraat 20
9791 CH Ten Boer**

LWVKO

Deze brochure is een uitgave van de

Landelijke Werkgroep Voorlichting Kerkelijke Ontwikkelingen.

De werkgroep is opgericht in januari 2002 door broeders en zusters uit de Gereformeerde Kerken (vrijg.) die elkaar vonden in ernstige bezorgdheid over de kerkelijke ontwikkelingen.

Doelstelling van de werkgroep is voorlichting te geven over de ontwikkelingen in onze kerken.

De werkgroep wil dat doen door:

- het opzetten van een documentatiecentrum en het uitgeven van voorlichtingsmateriaal, o.a. brochures over diverse onderwerpen;
- behulpzaam zijn bij planning van regionale voorlichtingsbijeenkomsten;
- adviseren en stimuleren van regionale werkgroepen die zich bezig houden met voorlichting.

De werkgroep is onafhankelijk van welke organisatie dan ook.

Het adres van de LWVKO is:

- p.a. Mevr. Mr. M. Daverschot
Terborchstraat 7
8011 GD Zwolle
tel. 038 – 422 77 59
06 – 518 78 252
fax 038 – 422 77 25
e-mail info@jag.nl

Voor een eventuele bijdrage aan het werk van de LWVKO:

- p.a. penningmeester LWVKO
Dokter Van Dalelaan 42
3851 JB Ermelo
postrek. 92 69 003
-